

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามพระคณະของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

กนกพร รัชชัย

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2567

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามพระคณະของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

กนกพร รัชชัย

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติการค้นคว้าอิสระ เรื่อง สภาพปัญหาการดำเนินงาน
โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามธรรมชาติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เสนอโดย นางสาวกนกพร ธงชัย เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(อาจารย์ ดร. ศักยกร เลาสวัสดิกุล)

วันที่ 26 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2568

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาธิต ทรัพย์รวงทอง)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. บุญยานุช เฉวียงหงส์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมชัย หาญกล้า)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(อาจารย์ ดร. ฉันทนันท์ ทองบุญตา)

หัวข้อการค้นคว้าอิสระ	สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามทฤษฎีของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.บุญยานุช เฉยียงหงส์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า
ชื่อนักศึกษา	กนกพร ธงชัย
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา	2567

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 และ 2) เปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 298 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.856 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา 3) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 4) ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ

2. เปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน ภาพรวมไม่แตกต่างกัน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยมุ่งศึกษา
สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามทฤษฎีของ
ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 การค้นคว้านี้สำเร็จ
ได้ด้วยความช่วยเหลือจาก อาจารย์ ดร.บุญยานุช เฉวียงหงส์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักการค้นคว้าอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมการค้นคว้าอิสระ ที่ให้คำปรึกษา
แนะนำและให้ข้อคิดต่างๆ ในการค้นคว้าอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.บุญยานุช เฉวียงหงส์ รองอธิการบดีฝ่ายบริหารและจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า อาจารย์ประจำหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อาจารย์ ดร.เนติ
เฉลยวาเรศ ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ดร.ชบา พันธุ์ศักดิ์
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ดร.วราภรณ์ แป้นแจ้
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ที่กรุณา
เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะตลอดจนให้คำปรึกษาที่เป็น
ประโยชน์สำหรับการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ขอขอบคุณ ดร.ไพศาล ปันแดน อดีตผู้อำนวยการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 และนายจำลอง บุญเรืองโรจน์
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ที่อนุญาตให้เก็บข้อมูล
ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา และครูทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

คุณประโยชน์ของการค้นคว้าอิสระนี้ ผู้ศึกษาขอมอบบูชาแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์
ผู้มีพระคุณทุกคนที่กรุณาให้ความเมตตา ถ่ายทอดความรู้ในด้านการศึกษาและการทำการค้นคว้า
อิสระ จนสามารถทำผลงานการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

กนกพร ธงชัย

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา.....	10
ความหมายของการบริหารสถานศึกษา.....	10
ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา.....	11
ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	13
ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	13
หลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	16
วัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	18
คุณลักษณะของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	21
นโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.....	22
นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	22
ความจำเป็นที่ต้องจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน.....	26
หลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	28
แนวทางการดำเนินงานตามโครงการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนา อย่างยั่งยืน.....	30
โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน (Eco-school).....	33
ความเป็นมาของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย.....	33

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.....	35
การบริหารจัดการโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	36
หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	50
งานวิจัยในประเทศ.....	50
งานวิจัยต่างประเทศ.....	56
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	59
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	59
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	60
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ.....	61
การหาคุณภาพเครื่องมือ.....	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายข้อมูล.....	62
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	83
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	83
วิธีดำเนินการวิจัย.....	83
สรุปผล.....	84
อภิปรายผล.....	86
ข้อเสนอแนะ.....	91
บรรณานุกรม.....	93

	หน้า
ภาคผนวก.....	101
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	102
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	111
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือ.....	113
ภาคผนวก ง ตารางแสดงผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของ แบบสอบถาม.....	119
ภาคผนวก จ หนังสือขออนุญาตทดลองใช้ (try out) เครื่องมือในการทำ การศึกษาค้นคว้าอิสระ.....	122
ภาคผนวก ฉ หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ.....	124
ประวัติผู้ทำการค้นคว้าอิสระ.....	126

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566....	60
ตาราง 2	จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	68
ตาราง 3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนะของผู้บริหารและครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ด้านนโยบาย สิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ.....	69
ตาราง 4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนะของผู้บริหารและครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ด้านการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	72
ตาราง 5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนะของผู้บริหารและครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	73
ตาราง 6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนะของผู้บริหารและครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ด้านการมีส่วนร่วม และเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	75
ตาราง 7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและ รายด้าน.....	77
ตาราง 8	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อม ศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง.....	78

ตาราง 9	ผลการเปรียบเทียบความแปรปรวนทางเดียวสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์ทำงาน.....	78
ตาราง 10	ผลการเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา.....	79
ตาราง 11	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อม ศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถาน ศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	81
ตาราง 12	ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อม ศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	81
ตาราง 13	ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อม ศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ภาพรวม.....	82

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ภาพ 2 พันธกิจหลักสู่การเป็นโรงเรียนอีโคสคูล.....	31

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันสถานการณ์สิ่งแวดล้อม ทุกประเทศกำลังประสบปัญหาโลกร้อน ปัญหาขยะ มลพิษ ความแห้งแล้ง น้ำเน่าเสีย มลพิษทางอากาศ มีการแข่งขันแย่งชิงแสวงหาทรัพยากรมาใช้อย่างไม่มีการขอบเขตและไร้จิตวิญญาณ ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย โดยเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัญหาระดับโลกที่ต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน แนวคิดสิ่งแวดล้อมศึกษาเกิดขึ้นในยุคที่สังคมโลกเริ่มตระหนักถึงปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทั่งการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมมนุษย์ที่เมือง สต็อกโฮล์ม ในปี 2515 (ค.ศ. 1972) ได้มีการกล่าวถึงสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นครั้งแรกในเวทีผู้นำโลก หลังจากนั้นสิ่งแวดล้อมศึกษาก็ได้รับการยกระดับให้เป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญในการรับมือวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมโลก ดั่งนื่องค์การยูเนสโก ได้อธิบาย “การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ไว้ว่าการศึกษาที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ทักษะ สมรรถนะ ค่านิยม และสรรพวิทยาการที่ต้องการเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ยังต้องเป็นการศึกษาในทุกระดับชั้น ในทุกบริบทของสังคม เช่น การศึกษาในครอบครัว โรงเรียน สถานที่ทำงาน และในชุมชน ทั้งนี้ การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการศึกษาที่สนับสนุนความรับผิดชอบในสิทธิพลเมืองและส่งเสริมประชาธิปไตย โดยต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนได้ใช้สิทธิและความรับผิดชอบของตนเองอย่างเต็มที่ นอกจากนี้การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ยังหมายถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2555, หน้า 9-30)

ประเทศไทยได้นำแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนจากรายงานการประชุมของสมัชชาโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนามาปรับใช้ในกระบวนการวางแผนพัฒนาประเทศ ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ดังยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้น้อมนำศาสตร์ของพระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยยึดหลัก 3 ประการ คือ “มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน” โดยมีเป้าหมายอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, หน้า 45) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 เป้าหมายการพัฒนาเป้าหมายที่ 4 การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน โดยเน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตและบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการพื้นที่และเมือง ที่ให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การลด

การสร้างของเสียและมลพิษทุกรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียอย่างครบวงจร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, หน้า 96-106)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีนโยบายกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาดำเนินงานตามนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง สร้างจิตสำนึก ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยได้กำหนดเป้าประสงค์ให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง มีนโยบายส่งเสริมความรู้ สร้างจิตสำนึก และจัดการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1, 2563, หน้า 97-98) โดยในปีพุทธศักราช 2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จัดทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 กับสถานศึกษาในสังกัดในการดำเนินการตามโครงการโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำนวน 135 โรงเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อร่วมกันในการที่จะร่วมกันรณรงค์ให้ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน หันมาพัฒนางานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนตามแนวทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตั้งแต่ระดับนโยบาย การจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้กับประเด็นท้องถิ่น การจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และเสริมสร้างการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ไปจนถึงการสนับสนุนจากกลุ่มองค์กรภายนอกชุมชน ให้เข้ามามีส่วนในการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1, 2565, หน้า 4) สอดคล้องกับการพัฒนางานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนผ่านการดำเนินโครงการโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีแนวคิดหลักของ eco-school คือ การสร้างเด็กให้เติบโตเพื่อไปเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยนำหลักการจัดการโรงเรียนทั้งระบบ (whole school approach) มาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ กำหนดเป็นพันธกิจหลัก 4 ด้าน ประกอบด้วยด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนอีโคสคูล โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อสร้างเด็กและเยาวชนให้เติบโตขึ้นเป็น “พลเมืองเพื่อสิ่งแวดล้อม” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1, 2566, หน้า 4) โดยการดำเนินโครงการอีโคสคูลได้พัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานรวมถึงขยายผลโครงการโรงเรียนอีโคสคูล โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้สรุปผลการดำเนินงานตาม 4 พันธกิจของโรงเรียนที่ดำเนินงานครบถ้วน ผ่านการประเมินตามเกณฑ์ และประกาศให้เป็นโรงเรียนอีโคสคูลระดับต้น ปี 2565-2567 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานและต่อยอดกิจกรรมภายใต้การดำเนินงานโรงเรียนอีโคสคูล

โรงเรียนจึงมีบทบาทการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้การศึกษาเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อม การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนสามารถขับเคลื่อน ด้วยวิธีการออกนโยบายหรือกำหนดระเบียบต่างๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนได้ โรงเรียนจึงต้องวางแผนพัฒนาไปตามต้นทุนและบริบทของตนเอง ส่วนการจัดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับพื้นที่ของโรงเรียนและสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ โดยมีครูและโรงเรียนทำหน้าที่ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนสามารถ “คิดได้” และ “คิดเป็น” รวมทั้งมีทักษะในการลงมือปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง ในเรื่องการมีส่วนร่วม และสร้างเครือข่ายกับชุมชนนั้น บทบาทของโรงเรียนก็เป็นตัวเชื่อมการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนและชุมชน และจากประกาศกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เรื่อง ประกาศรายชื่อโรงเรียนที่ผ่านการพิจารณาการเป็นโรงเรียนอีโคสคูล (eco-school) ระดับต้น ปี 2565-2568 พบว่าโรงเรียนที่ผ่านการสมัครเข้าร่วมโครงการโรงเรียนอีโคสคูล (eco-school) ระดับต้น ประจำปี 2564 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ที่ดำเนินงานหรือทำกิจกรรมครบถ้วนตามพันธกิจหลัก 4 ด้าน ผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นโรงเรียนอีโคสคูล (eco-school) ระดับต้น ปี 2565-2568 จำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่โรงเรียนวัดยาง โรงเรียนบ้านคลองชะอม โรงเรียนวัดสุกฏ ปักซี โรงเรียนวัดวังพระนอน โรงเรียนวัดสามัคคีธรรม โรงเรียนวัดดอนโพธิ์ทอง และโรงเรียนวัดพระธาตุ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2565, ย่อหน้า 2)

จากปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินยังมีจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับจำนวนโรงเรียนทั้งหมดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ที่ได้จัดทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุพรรณบุรีกับสถานศึกษาในสังกัดในการดำเนินการตามโครงการโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำนวน 135 โรงเรียน ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและสนใจศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 การศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา ผ่านกรอบการทำงาน 4 ด้าน คือด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษา และโครงการบริหารจัดการ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านระบบการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูล ในการวางแผนปรับปรุง แก้ไข พัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ นำไปสู่การผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นโรงเรียนอีโคสคูล ระดับต้น ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

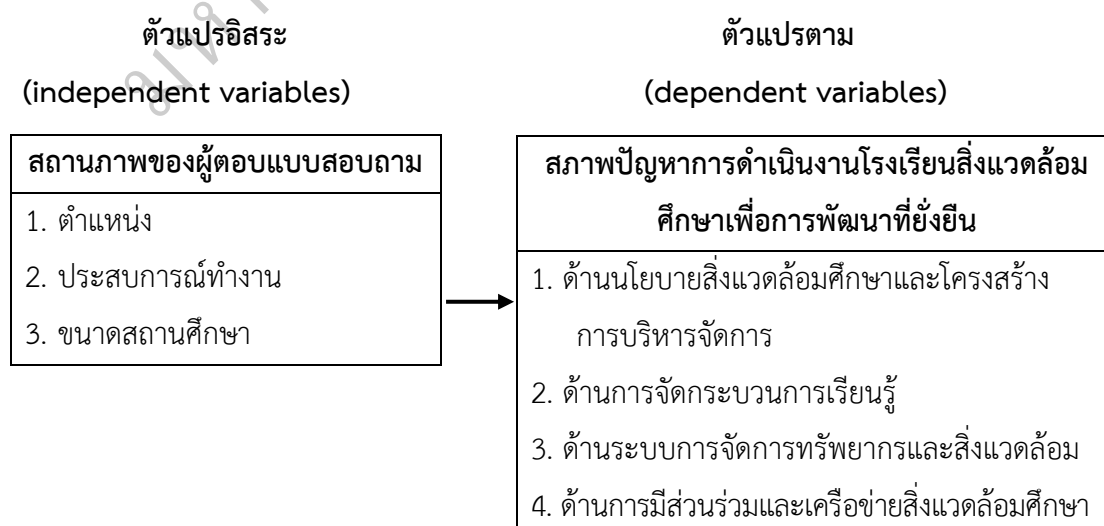
1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามธรรมชาติของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามธรรมชาติของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

สมมุติฐานการวิจัย

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามธรรมชาติของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 แตกต่างกันไปเมื่อจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพปัญหาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามธรรมชาติของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ตามพันธกิจโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2557, หน้า 6-10) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านระบบการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา ดังภาพที่แสดง ต่อไปนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 ประกอบด้วยผู้บริหาร สถานศึกษาจำนวน 135 คน และครู จำนวน 1,027 คน รวมทั้งสิ้น 1,162 คน (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1, 2566, หน้า 4)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (finite population) การหากกลุ่มตัวอย่างจึงใช้สูตรยามานะ (Yamane, 1978, pp.886-887) ที่ระดับ ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (สุวริย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2553, หน้า 445) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 298 คน เนื่องจากประชากร ผู้บริหารและครูมีสัดส่วนที่แตกต่างกันมาก ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลกับผู้บริหารต่อครู ในสัดส่วน 30:70 ของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็นผู้บริหาร 90 คน ครู 208 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามขนาดสถานศึกษา

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย

2.1.1 ตำแหน่ง

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ครู

2.1.2 ประสบการณ์ทำงาน

- 1) น้อยกว่า 5 ปี
- 2) 5 -10 ปี
- 3) มากกว่า 10 ปี

2.1.3 ขนาดสถานศึกษา

- 1) โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1 - 119 คนลงมา

2) โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 - 719 คน

3) โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 720 คนขึ้นไป

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านระบบการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. สถานศึกษามีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 นำข้อมูลจากการค้นคว้าอิสระมาใช้ประกอบการวางแผนสำหรับกำหนดนโยบายในการส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. จังหวัดสุพรรณบุรีสามารถนำข้อมูลจากการค้นคว้าอิสระมาใช้ประกอบการวางแผนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **สิ่งแวดล้อมศึกษา** หมายถึง กระบวนการทางการศึกษาที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ แนวคิดด้านสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์ เพื่อสร้างตระหนักรู้ต่อผลกระทบที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการอนุรักษ์เพื่อให้ประชาชนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม สร้างค่านิยม และเจตคติการมีส่วนร่วมในการป้องกัน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้มีสภาพที่ดีขึ้น

2. **สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน** หมายถึง เป็นการใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างรู้คุณค่า ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามบริบทของชุมชนโดยบูรณาการด้านสังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการศึกษาที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน หน่วยงาน เพื่อให้เกิดทักษะ สมรรถนะ ค่านิยม ความจนเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. **โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน** หมายถึง สถานศึกษาที่ได้ดำเนินงานจัดกิจกรรมโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและจัดทำข้อตกลง

ความร่วมมือ (MOU) ระหว่างกับสถานศึกษาในสังกัดในการดำเนินการตามโครงการโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในปีพุทธศักราช 2564 กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

4. สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง อุปสรรค ข้อจำกัด ที่ทำให้การดำเนินงานเกี่ยวกับโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามกรอบของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแนวคิดและกระบวนการในการพัฒนาโรงเรียนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการดำเนินการอย่างเป็นระบบใน 4 ด้าน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ประกอบด้วย

4.1 ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ หมายถึง การส่งเสริมด้านการบริหารจัดการ โดยมีการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในแผนปฏิบัติการจัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการอย่างชัดเจน กำหนดกิจกรรมโครงการ โครงการงาน ที่สนับสนุนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา เน้นกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่มี มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ใช้หลักการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในชุมชน มีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

4.2 ด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาครูและบุคลากรด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาสถานศึกษา มีการจัดทำหลักสูตรที่บูรณาการแนวคิดสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่หลากหลาย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและชุมชน ในการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนและชุมชนร่วมกันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

4.3 ด้านระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนด้านขยะ ด้านน้ำ ด้านพลังงาน ด้านการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับรู้ สร้างความภาคภูมิใจให้กับครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

4.4 ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา หมายถึง การร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นเครือข่ายที่สนับสนุนให้มีการจัดตั้งชุมชน ชมรม ในการดำเนินงานจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม

ศึกษาในโรงเรียน สนับสนุนด้านงบประมาณ แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ ความร่วมมือต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานโรงเรียนเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนประสบความสำเร็จ

5. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรักษาการผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

6. ครู หมายถึง ผู้ทำการสอนอยู่ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

7. ขนาดสถานศึกษา หมายถึง การแบ่งขนาดของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ซึ่งแบ่งโดยใช้นักเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่งขนาดตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 3 ขนาด คือ

7.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1-119 คนลงมา

7.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120-719 คน

7.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 720 คนขึ้นไป

8. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 หมายถึง หน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่มีหน้าที่กำกับดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบคลุม 3 อำเภอของจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอบางปลาม้า และอำเภอศรีประจันต์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามธรรมชาติของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการศึกษา ตามลำดับหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา
 - 1.2 ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา
 - 1.3 ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษา
 - 2.1 ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา
 - 2.2 หลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษา
 - 2.3 วัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษา
 - 2.4 คุณลักษณะของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา
3. นโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 3.1 นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา
 - 3.2 ความจำเป็นที่ต้องจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน
 - 3.3 หลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษา
 - 3.4 แนวทางการดำเนินงานตามโครงการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน
4. โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Eco-school)
 - 4.1 ความเป็นมาของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย
 - 4.2 ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 4.3 การบริหารจัดการโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา
 - 4.4 หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพราะเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่บริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษา หากการบริหารสถานศึกษาไม่มีระบบในการบริหารการดำเนินการก็จะไม่บรรลุเป้าหมายได้ การบริหารสถานศึกษาจึงมีส่วนสำคัญที่ชี้ถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวของสถานศึกษาอีกด้วย

1. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

สมยศ นาวิการ (2550, หน้า 4) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการและการควบคุมองค์กร และทรัพยากรอื่นๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยอาศัยบุคคลและทรัพยากร

ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ (2550, หน้า 5) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารหน่วยงานที่จัดการศึกษาเป็นแหล่งความรู้ มีหลักสูตรสถานศึกษา โดยสถานศึกษามีหน้าที่จัดการเรียนรู้ ประสบการณ์ วางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 21-22) ได้ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริการของรัฐในการจัดการศึกษา การทำกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาตามหลักการให้บริการของรัฐอย่างเสมอภาค ต่อเนื่อง ปรับปรุงต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ

ธีระ รุญเจริญ (2553, หน้า 15) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา คือ การอำนวยความสะดวกให้แก่ครูเรื่องเครื่องมือ และบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนในการจัดการเรียนการสอน โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, และสุธีรา สุริยวงศ์ (2555, หน้า 42) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นระบบในการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนดไว้

นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2557, หน้า 4) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม โดยใช้กระบวนการต่างๆ โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล อาศัยทรัพยากรและเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม

จากการให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา เป็นการปฏิบัติงานของสถานศึกษาในการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ที่มีการวางแผนการจัดการเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยมีผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

2. ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาที่ดีเป็นการจัดการศึกษาที่ดำเนินไปโดยมีเป้าหมาย มีคุณภาพ สำหรับผู้เรียน การศึกษาที่มีระบบ ยากที่จะเกิดข้อผิดพลาดเนื่องจากมีกระบวนการที่เป็นระบบ ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา โดยมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ (2550, หน้า 65) กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษาว่าเป็นเรื่อง สำคัญเพราะเกี่ยวข้องกับกาปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา และบุคคลในองค์กร ที่มุ่งไปสู่ ความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 11-12) ได้กล่าวว่าความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษาที่มีอาชีพ จะทำให้การบริหารจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ ตามแนวทางที่พึงประสงค์

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2551, หน้า 25) กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ว่า ผู้บริหารมีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายและตัดสินใจ ภายใต้เงื่อนไขและทรัพยากรที่มีอยู่อย่าง จำกัด ว่าสถานศึกษาควรดำเนินการไปในทิศทางใด การร่วมมือกับสมาชิกในสังคมเพื่อให้เกิด การพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถและทัศนคติ ค่านิยม

สุชิน เรืองบุญสง (2551, หน้า 9) กล่าวว่า การบริหารการศึกษามีความจำเป็น ต้องการผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญ มารับผิดชอบเพราะการบริหารการศึกษามี การเปลี่ยนแปลงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความรู้จึงเป็นเครื่องมือจำเป็นที่ช่วยแก้ปัญหา และนำไปสู่ การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สันติ บุญภิรมย์ (2552, หน้า 57) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารการศึกษาไว้ ดังนี้ 1) ช่วย ให้ผู้บริหารการศึกษาไม่หลงทางในการดำเนินงาน 2) ช่วยให้เข้าใจงานด้านการบริหารการศึกษาและ ยึดเป็นหลักในการดำเนินงาน 3) ช่วยให้การปฏิบัติงานของผู้บริหารการศึกษามีหลักการ ทฤษฎี และ เหตุผล ไม่ปฏิบัติงานแบบเลื่อนลอย 4) ช่วยก่อให้เกิดภาวะผู้นำทางการบริหาร 5) ช่วยให้ผู้บริหาร การศึกษามีความภาคภูมิใจเข้าใจงานด้านการบริหารการศึกษาอย่างลึกซึ้ง

จากการให้ความหมายของความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ที่ต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรใน การกำหนดนโยบายที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน และนำ สถานศึกษาไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา

ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาเป็นการนำแนวทางเทคนิควิธีการมาวางแผน จัดการองค์กรในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

สุรพล พุฒคำ (2547, หน้า 30) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาไว้ 7 ด้าน ดังนี้ 1) สารสนเทศ คือ การใช้ข้อมูลร่วมกันภายในสถานศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน การประเมินผล ครูใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน นักเรียนใช้ในการเรียนรู้ 2) หลักสูตร เป็นแนวทางให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาความรู้ เจตคติ และทักษะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 3) ความรู้ คือ วิธีที่เอื้อประโยชน์นักเรียน ครู ผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้นำไปใช้ในการตัดสินใจปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ สร้างความเชื่อมั่นในเชิงคุณภาพที่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษา 4) การบริหารจัดการ คือ กระบวนการบริหารงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานด้านการศึกษา การบริหารงานบุคคลทางการศึกษา การกำหนดหลักสูตร และการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับชุมชนและท้องถิ่น 5) บุคลากร ดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลในหน่วยงานเพื่อให้ปฏิบัติงานตามที่ต้องการ มีประสิทธิภาพครอบคลุมตั้งแต่การหาบุคคลมาปฏิบัติงาน การบรรจุแต่งตั้ง ไปจนถึงการให้บุคคลพ้นจากหน่วยงาน 6) วัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนที่ช่วยให้การสอนบรรลุตามจุดประสงค์ ได้แก่ สื่อประเภทโสตทัศนูปกรณ์ หลักสูตรคู่มือ แผนการสอน หนังสือสำหรับนักเรียน สื่อการเรียนต่างๆ 7) การเงิน งบประมาณ รายได้สถานศึกษา การให้บริการและการใช้สินทรัพย์ของสถานศึกษา การจัดตั้งกองทุน การจัดกิจกรรมต่างๆ

กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 33) ได้ให้ความหมายขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับโรงเรียนอื่น 12) การส่งเสริม สนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, หน้า 7) ได้ให้ความหมายขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า 1) การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน 2) การใช้หลักสูตรโรงเรียน 3) การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร 4) การช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการ พิเศษ 5) การเป็นแหล่งศึกษา วิจัย ทดลอง และพัฒนาด้านวิชาการและ 6) การเผยแพร่ความรู้ ด้านวิชาการ

บวร เทศารินทร์ (2557, ย่อหน้า 4) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย 1) จัดการนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาด้าน วิชาการ บุคคล งบประมาณ บริหารทั่วไป 2) จัดตั้ง รับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณ 3) พัฒนา หลักสูตร จัดการเรียนการสอน 4) ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ 5) กำกับ ติดตาม

ประเมินผลตามแผนงานโครงการ 6) ระดับทรัพยากร ปกครอง ดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สิน 7) จัดระบบ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 8) ส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชน

จากการให้ความหมายของขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่า ขอบข่าย ของการบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่ใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเพื่อให้ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในองค์กรใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบ ความสำเร็จบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นการนำการศึกษาไปแก้ไขปัญหาสีงแวดล้อม โดยใช้ กระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเยาวชน ให้เกิดการเรียนรู้ สร้างความตระหนักที่เกี่ยวกับปัญหา สีงแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาสีงแวดล้อม ซึ่งปัจจุบันได้มีนักการศึกษา หลายท่านได้กล่าวถึงความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์ คุณลักษณะของโรงเรียนสิ่งแวดล้อม ศึกษาไว้ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา

จากการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา (environmental education) พบว่า มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายคำว่า สิ่งแวดล้อมศึกษาไว้หลากหลาย ได้แก่ วินัย วีระวัฒนานนท์, และบานชื่น สีพันพ้อง (2546, หน้า 4) ให้ความหมายว่า สิ่งแวดล้อมศึกษาคือกระบวนการให้การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแก่ปวงชนโดยอยู่บนพื้นฐานของ ความเชื่อที่ว่าการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจะช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ด้วยพื้นฐานของความไม่เห็นแก่ตัวหรือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2547, หน้า 5) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมศึกษา คือ กระบวนการที่ทำให้เห็นคุณค่า สร้างความตระหนักและเข้าใจถึงการอยู่ร่วมกันของสิ่งแวดล้อมทาง ธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยการพัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติ การตัดสินใจเพื่อให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม ในการปกป้องและแก้ไขสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ตลอดจน สร้างรูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่เพื่อสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม และสังคม

คงศักดิ์ ธาตุทอง (2547, หน้า 13) ให้ความหมายว่า สิ่งแวดล้อมศึกษาคือกระบวนการ ที่จะทำให้คนเห็นคุณค่าและเข้าใจหลักการของระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมอันจะ นำไปสู่การพัฒนาเจตคติ ความตระหนักและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึง การพัฒนาทักษะในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการสร้างจริยธรรมที่ดีในการปฏิบัติต่อ สิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี

ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์ (2548, หน้า 217) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความตระหนักในค่านิยมและการทำให้เกิดแนวคิดที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาทักษะและทัศนคติที่จำเป็นที่ทำให้เกิดความเข้าใจและมีความซาบซึ้งถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพของตน การฝึกให้เกิดทักษะในการตัดสินใจและสรุปแนวทางในการปฏิบัติตนเองในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับคุณภาพของสิ่งแวดล้อม

อดิศักดิ์ สิงห์สีโว (2554, หน้า 41) ได้ให้ความหมายว่า สิ่งแวดล้อมศึกษา คือ กระบวนการทางการศึกษาที่เน้นการพัฒนาคนให้เห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างความเข้าใจ ในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นพื้นฐานนำไปสู่การพัฒนาเจตคติ ความตระหนัก และทักษะในการตัดสินใจสร้างจริยธรรมสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ประยูร วงศ์จันทร์ (2559, หน้า 6) ให้ความหมายว่าสิ่งแวดล้อมศึกษา หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดหรือสื่อสารองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้คนเกิดความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทัศนคติ เจตคติ ค่านิยมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม ทักษะในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และการประเมินผลการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

ฐากร สิทธิโชค (2559, หน้า 181) ให้ความหมายว่าสิ่งแวดล้อมศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมสร้างความตระหนักและห่วงใยสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมในการป้องกันและปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น มีทักษะในการระบุปัญหาและการตัดสินใจเลือกการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ให้ความร่วมมือในการปกป้อง และการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น

ลัดดาวัลย์ กัณหสุวรรณ (2561, หน้า 11) ได้กล่าวถึงความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษาจากการประชุมระหว่างชาติที่รัฐเนวาดา ซึ่งจัดโดย สหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ (IUCN) และเมืองทบิลิซิ ซึ่งจัดโดย UNESCO ดังนี้ IUCN ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา ไว้ว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชนรู้คุณค่าและเข้าใจแนวคิดหลักของสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาให้เกิดทักษะและเจตคติที่จำเป็นไปสู่ความเข้าใจและซาบซึ้งในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับวัฒนธรรมและสิ่งที่อยู่รอบตัว ทั้งทางด้านชีวภาพและกายภาพ สิ่งแวดล้อมศึกษายังช่วยในการตัดสินใจและสร้างมาตรฐานของพฤติกรรมในการแสดงออกต่อประเด็นปัญหาของคุณภาพสิ่งแวดล้อม UNESCO ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาประชากรโลกให้มีความตระหนักและห่วงใยต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ให้มีความรู้ มีเจตคติที่ดี กระตุ้นให้ประชาชนมีพันธะสัญญา และเกิด

ทักษะในการทำงานเป็นรายบุคคลและร่วมกันทำ ทั้งรายบุคคลและส่วนรวม เพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นใหม่

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562, หน้า 12) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษาว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่มุ่งกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตระหนัก มีความรู้ เกิดทัศนคติ ทักษะ และลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยสอดแทรกเนื้อหาไว้ในหลักสูตรการศึกษาเพื่อปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ตลอดจนสร้างพฤติกรรมการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างความตระหนักในสิทธิหน้าที่ในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ลิขิต จันทรแก้ว (2564, หน้า 6) ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ว่าเป็นกระบวนการจัดการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ใช้การจัดการกระบวนการให้มีความสอดคล้องกับเรียน และบริบทของแหล่ง เรียนรู้ โดยใช้กระบวนการที่เป็นสหวิทยาการเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทัศนคติ ความตระหนัก และ ค่านิยมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนให้สามารถรวบรวมข้อมูลสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา ได้อย่างยั่งยืน

สุรศักดิ์ แก้วงาม (2565, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ว่า หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดหรือสื่อสารองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้คนเกิด ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทัศนคติ เจตคติ ค่านิยมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ความตระหนักต่อปัญหา สิ่งแวดล้อม ทักษะในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และ การประเมินผลการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (2567, หน้า 4) ได้ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ว่าเป็นขั้นตอนหรือกระบวนการให้การศึกษาแก่ประชาชน สังคมและองค์กรต่างๆ ให้เกิดการตระหนัก ตื่นรู้ถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเล็งเห็นและเข้าใจปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน เสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจแก้ปัญหาและป้องกันมิให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม

จากการให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่าสิ่งแวดล้อมศึกษา หมายถึง กระบวนการทางการศึกษาที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์ เพื่อสร้างตระหนักต่อผลกระทบที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการอนุรักษ์เพื่อให้ประชาชนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม สร้างค่านิยมและเจตคติการมีส่วนร่วมในการป้องกัน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้มีสภาพที่ดีขึ้น

2. หลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษา

หลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษาหลังการประชุมที่เมืองเบลเกรดและทปิลิชิ นำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษา ดังนี้

วินัย วีระวัฒนานนท์ (2555, หน้า 18) ได้กล่าวถึงหลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษาจากการศึกษาปริญญาสาขาสากลเบลเกรดไว้ว่า UNESCO ได้กล่าวถึงการศึกษาปริญญาสาขาสากลเบลเกรดการประชุมที่เมืองบิลิชิ ประเทศรัสเซีย ค.ศ. 1977 ว่าหลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมศึกษาควรพิจารณาถึงสิ่งแวดล้อมทั้งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งนิเวศวิทยา การเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม กฎหมาย วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ศิลธรรม และสุนทรียภาพ

2. สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นกระบวนการศึกษาตลอดชีวิต เริ่มตั้งแต่วัยเด็กในวัยก่อนเข้าโรงเรียนทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน เนื่องจากทุกคนเป็นผู้ที่ต้องได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมโดยตรง และปัจจุบันมีสถานการณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นอยู่เสมอ ประชาชนจึงควรได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3. สิ่งแวดล้อมศึกษาควรมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ โดยเอาเนื้อหาแต่ละวิชามารวมกันเพื่อให้เห็นภาพของสิ่งแวดล้อม เป็นการนำเนื้อหาการเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันมาบูรณาการ ทั้งส่วนที่เป็นวิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และค่านิยม การเรียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวข้องทั้งหมดร่วมกันโดยมีนิเทศวิทยาเป็นพื้นฐานความรู้สำคัญ

4. สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อชีวิต เนื่องจากสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตแก่มนุษย์ แต่ปัจจุบันกิจกรรมของมนุษย์ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมแก่สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้สิ่งแวดล้อมจึงจำเป็นการดำรงชีวิต

5. สิ่งแวดล้อมศึกษาควรเน้นการมีส่วนร่วมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในบทเรียน เนื้อหาในการเรียนควรมุ่งให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน นำไปปรับปรุงการดำรงชีวิตของตนเอง ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน และตัดสินใจเลือกวิธีการด้วยตนเอง

6. สิ่งแวดล้อมศึกษาควรพิจารณาเรื่องราวของสิ่งแวดล้อม จากระดับโลกโดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละภูมิภาค เพราะเป็นการเรียนในเชิงระบบ เนื่องจากสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในโลกมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ระบบทั้งหลายจะอยู่ได้ก็ด้วยองค์ประกอบย่อยหลายๆ ชนิด การเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจะช่วยส่งเสริมความคิดที่เป็นระบบยิ่งขึ้น

7. สิ่งแวดล้อมศึกษาควรเน้นสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เนื่องจากการเรียนสิ่งแวดล้อมนั้น ผู้เรียนต้องติดตามเหตุการณ์ปัจจุบันและเข้าใจผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและสิ่งแวดล้อมในอนาคต

8. สิ่งแวดล้อมศึกษาควรส่งเสริมให้เห็นคุณค่า และความจำเป็นในการที่จะร่วมมือกันแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ประเทศจึงไปจนถึงระดับภูมิภาค เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจในสภาพแวดล้อมส่วนอื่นๆ ของโลกได้อย่างลึกซึ้ง

9. สิ่งแวดล้อมศึกษาควร ทำให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการวางแผนประสบการณ์ การเรียนพร้อมให้โอกาสตัดสินใจและยอมรับในผลที่เกิดขึ้นด้วย โดยการสร้างความสัมพันธ์ด้าน ความรู้สู่สิ่งแวดล้อม มีทักษะในการแก้ปัญหา เน้นความรู้ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนของผู้เรียน

10. สิ่งแวดล้อมศึกษาควรช่วยให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าเรื่องราวและสาเหตุที่แท้จริงของ ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเน้นความซับซ้อนและปัญหาสิ่งแวดล้อม ดันเป็นการพัฒนาความคิดในเชิง วิพากษ์ และทักษะในการแก้ปัญหา

11. สิ่งแวดล้อมศึกษาต้องใช้สิ่งแวดล้อมให้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้โดยถือว่าเป็นวิธี การศึกษาวิธีหนึ่งที่มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง

12. สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นการสร้างจริยธรรม ความสำนึก รู้จักรับผิดชอบต่อการ กระทำที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยรวม หรือคุณภาพของชีวิตผู้อื่น

13. สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นการเรียนที่สร้างความตระหนัก ทักษะคิด และค่านิยม เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การเรียนสิ่งแวดล้อมต้องมุ่งสร้างความตระหนักต่อปัญหา และคุณค่าทาง สิ่งแวดล้อม มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดค่านิยมต่อสังคมในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เอาไว้ กระบวนการเรียนการประเมินผลจึงมุ่งประเมินผลความตระหนัก ทักษะคิด ค่านิยม และ พฤติกรรมทางสิ่งแวดล้อมมากกว่าการเรียนที่มุ่งความจำเพียงอย่างเดียว

ฐากร สิทธิโชค (2558, หน้า 52) ได้กล่าวถึงหลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษาว่าเป็น การศึกษาแขนงสหวิทยาการหรือผสมผสานระหว่างวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ต้องมีการบูรณาการ และจัดทำแนวคิดในการศึกษาร่วมกัน โดยมองปัจจัยการพัฒนาองค์ความรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ การศึกษาสิ่งแวดล้อมเป็นการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาและเห็นความสำคัญ จุดมุ่งหมาย ของสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อให้มีผลผลิตเป็นคุณธรรมและจริยธรรม โดยให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่แรกเริ่มจนนำไปสู่การตระหนักและปรับมุมมอง ตลอดจนการพัฒนาแนวคิดและการปฏิบัติตน ต่อสิ่งแวดล้อม

ลัดดาวัลย์ กัณหสุวรรณ (2561, หน้า 15) ได้กล่าวว่าการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาให้ ประสบผลดีควรยึดหลัก ดังนี้ 1) สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อชีวิต เนื่องจากสิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์และมนุษย์เป็นผู้ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อม

โทรม ดังนั้นสิ่งแวดล้อมศึกษาจึงจำเป็นต่อชีวิตและทุกคนจะต้องศึกษา 2) สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิตการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมจะส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อมนุษย์และปัญหาของสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นตลอดเวลาดังนั้นข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจึงเป็นเรื่องที่ประชาชนจะต้องได้รับอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 3) สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นทั่วโลกและมีผลกระทบทุกประเทศ ดังนั้นจึงต้องร่วมกันแก้ปัญหาด้วยการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาตั้งแต่ระดับชุมชน ประเทศ และโลก 4) สิ่งแวดล้อมศึกษาจะต้องจัดให้เรียนรู้ทั้งสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต การให้ความรู้เรื่องของสิ่งแวดล้อมจะต้องศึกษาปัญหาปัจจุบันและสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ม.ป.ป., ย่อหน้า 2) ได้กล่าวว่าหลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษา คือ หลักการอันเป็นแนวทางของสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ได้กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลเบลเกรด มีดังนี้ 1) พิจารณาสีงแวดล้อมทั้งมวล มองทุกอย่างเป็นองค์รวม ไม่ว่าจะผ่านทางด้านธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและสุนทรียภาพ 2) ควรจะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องตลอดชีพ เช่นการศึกษาตลอดชีวิต 3) ควรจะมีลักษณะที่ผนวกเนื้อหา กิจกรรม หลากๆ วิชาเข้าด้วยกัน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสหพันธ์วิทยาการ หรือเชิงบูรณาการ 4) ควรจะเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม 5) ควรมองประเด็นภาพรวมของโลก ในขณะที่เน้นความแตกต่างของแต่ละภูมิภาคด้วย 6) ควรเน้นสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมให้ครอบคลุมอดีต ปัจจุบันและอนาคต 7) ควรจะมองการพัฒนาและการเติบโตของการพัฒนาทั้งหมดที่เกิดขึ้น และคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมด้วย 8) ควรส่งเสริมให้เห็นคุณค่าและความจำเป็น ในการที่จะร่วมกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลก

สรุปได้ว่า หลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษา คือการบูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม เน้นการมีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมตามบริบทของแต่ละท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า ความจำเป็นของการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการลงมือปฏิบัติเป็นการสร้างความตระหนัก และคุณค่าของสิ่งแวดล้อม มุ่งประเมินความตระหนัก ทักษะคติ และพฤติกรรมทางสิ่งแวดล้อม

3. วัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษา

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2555, หน้า 12) กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษา ไว้ 4 ประการ มีสาระสำคัญ คือ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ทั้งธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ตลอดจนความเข้าใจในปัญหาสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบในการหา ทางแก้ไขปัญหา และมีเจตคติที่จะร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2555, หน้า 18) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ 6 ประการ เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีศักยภาพในการป้องกันและแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนี้ 1) ความตระหนัก (awareness) มีความตื่นตัวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยรวมและปัญหาที่เกี่ยวข้องกัน 2) ความรู้ (knowledge) มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยรวมและปัญหาที่เกี่ยวข้องกัน ทั้งในเรื่องความรับผิดชอบและบทบาทของตน 3) เจตคติ (attitudes) มีค่านิยมทางสังคมที่มีความห่วงใยในสิ่งแวดล้อม และเกิดแรงบันดาลใจที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น 4) ทักษะ (skills) มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม 5) ความสามารถในการประเมินผล (evaluation ability) ในเรื่องมาตรการทางด้านสิ่งแวดล้อม และการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางนิเวศวิทยา การเมือง เศรษฐกิจ สังคม จริยธรรม และการศึกษา 6) การมีส่วนร่วม (participation) พัฒนาการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อ และเห็นว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องเร่งด่วน เพื่อให้มีการลงมือแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม

เสรี วรพงษ์ (2557, หน้า 169) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษา ไว้ว่าเป็นปัจเจกบุคคลและกลุ่มสังคมได้บรรลุในสิ่งต่างๆ ดังนี้ 1) ความตระหนัก (awareness) ให้มีความตระหนักและความรู้สึกต่อเรื่องของสิ่งแวดล้อมรวมถึงปัญหาที่เกี่ยวข้อง 2) ความรู้ (knowledge) ให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นฐานทางสิ่งแวดล้อมรวมทั้งรู้ปัญหาและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อ บทบาทของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม 3) เจตคติ (attitude) ให้มีค่านิยม ความรู้สึกสนับสนุนในเรื่องของสิ่งแวดล้อมพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปรับปรุงสิ่งแวดล้อม 4) ทักษะ (skill) ให้มีทักษะในการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม 5) การเข้ามามีส่วนร่วม (participation) ให้มีการพัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบต่อ การหาวิธีการที่เหมาะสม เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น 6) ความสามารถในการประเมิน (evaluation ability) ให้รู้จักประเมินผลมาตรการทางสิ่งแวดล้อม รวมทั้งศึกษาโครงการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางนิเวศวิทยา การเมือง เศรษฐกิจ สังคม สุขทรียภาพและการศึกษา

ประยูร วงศ์จันทร์ (2559, หน้า 314-315) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษาว่าเป็นการสื่อสารให้คนบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ 1) ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (environmental knowledge) ได้แก่ การรับรู้สิ่งแวดล้อม เข้าใจสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินผล ประยุกต์ใช้จนเกิดเป็นประสบการณ์ 2) ทศนคติ เจตคติ และค่านิยมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม (good opinion, attitude, value to environment) ได้แก่ การแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ จนยอมรับและปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมในทางที่ดี 3) ความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม (awareness to environmental) ได้แก่ ความสนใจต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม จนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นๆ 4) ทักษะในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม (skill for solving environmental problems) ได้แก่ ความชำนาญการในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น สามารถแนะนำวิธีการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ 5) การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม (participation for

solving environmental problems) ได้แก่ การร่วมแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นทั้งด้านวิชาการ การร่วมประชุม สัมมนา ฝึกอบรม การร่วมปฏิบัติการ เช่น การปลูกต้นไม้ การตัดแยกขยะ การประหยัดพลังงาน ลดการใช้สารเคมี 6) การประเมินผลการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม (evaluation for solving environmental problems) ได้แก่ ความสามารถในการประเมินผลที่เกิดจากการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยรวม การนำผลการประเมินมาถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อไป

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา (2560, หน้า 9) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ สิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ ดังนี้ 1) การตระหนักรู้ เพื่อให้ตระหนักรู้และมีความรู้สึกไวที่จะตอบสนองต่อเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อม พัฒนาความสามารถในการรับรู้ และแยกแยะสิ่งเร้าต่างๆ มีการพัฒนาการรับรู้ให้ดีและกว้างขวาง และใช้ความสามารถใหม่ที่ได้ในสถานการณ์หลายรูปแบบ 2) ความรู้ เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานการทำงานของธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม การเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและทางแก้ไข 3) เจตคติ ทำให้เกิดค่านิยม และรู้สึกเอื้ออาทร ห่วงใยและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมปกป้องรักษาและปรับปรุงสิ่งแวดล้อม 4) ทักษะ เพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นในการชี้ปัญหา การแก้ปัญหา การป้องกันปัญหา การสร้างความร่วมมือ การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการตรวจสอบ ร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม 5) การมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ เพื่อให้มีประสบการณ์ นำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการดำเนินการหาทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ

องค์การวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO, 1978, p.105) องค์การวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) และโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Program: UNEP) ได้ร่วมกันจัดตั้งโครงการสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศขึ้น (International Program of Environment Education) ซึ่งก่อนให้เกิดการประชุมจัดการด้านสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ เช่น การประชุมที่กรุงเบลเกรด ประเทศยูโกสลาเวีย ในปี ค.ศ. 1975 มีการประกาศ กฎบัตรเบลเกรด (Belgrade charter) ซึ่งเป็นแม่บทของการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ สิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ว่า 1) เพื่อช่วยให้บุคคลและสังคมมีความตระหนัก (awareness) ต่อเรื่องของสิ่งแวดล้อม ทั้งระบบรวมถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องด้วย 2) เพื่อช่วยให้บุคคลและสังคมมีความรู้ (knowledge) มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งระบบ ความเกี่ยวพันของปัญหาสิ่งแวดล้อมหน้าที่ความรับผิดชอบและบทบาทของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม 3) เพื่อช่วยให้บุคคลและสังคมมีเจตคติ (attitude) มีค่านิยม และมีแรงจูงใจที่จะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม 4) เพื่อช่วยให้บุคคลและสังคมมีทักษะ (skill) ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม 5) เพื่อช่วยให้บุคคลและสังคมมีความสามารถในการประเมินผล (evaluation ability) ทางสิ่งแวดล้อมรวมทั้ง

สามารถประเมินโครงการศึกษาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาถึงปัจจัยทางด้านนิเวศวิทยา การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม จริยธรรมและการศึกษา 6) เพื่อช่วยให้บุคคลและสังคม พัฒนาความรู้สึกในการมีส่วนร่วม (participation) มีความรับผิดชอบในการชี้แนะและป้องกัน สิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่าวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษา คือเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพคนให้ เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้รู้ คุณค่าและเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม มีทักษะในการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และนำไปสู่ การลงมือทำ เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น มีเจตคติรักหวงแหนสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกและเห็นคุณค่า ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. คุณลักษณะของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา

คุณลักษณะของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา (eco-school) ได้มีผู้ให้คุณลักษณะไว้ ดังนี้ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2559, หน้า 16) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษา ไว้ดังนี้ 1) มีการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบที่มีความต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับ นโยบาย หลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) มีการจัดการเรียนรู้มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้ “กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา” เป็นเครื่องมือหลัก ในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและประเทศ โดยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงใน ศตวรรษที่ 21 3) มีการบูรณาการประเด็นสิ่งแวดล้อมในหลักสูตรการเรียนการสอน และกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การจัดการขยะและมลพิษ การบริโภคอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์และ ฟื้นฟูวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกคนทั้งโรงเรียนและชุมชน ท้องถิ่น โดยความกระบวนการทำงานให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทั้งจากผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน และผู้แทนชุมชน โดยร่วมกันคิดค้นนวัตกรรม วิธีการจัดการ ป้องกัน และการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน 5) ช่วยเสริมพลังการทำงานตามภารกิจของ โรงเรียนที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยไม่เป็นการเพิ่มภาระใหม่ให้แก่โรงเรียน ผู้บริหาร และทุกฝ่ายในโรงเรียนมีความเห็นในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษา และมีความมุ่งมั่นในการสร้างพลเมืองสิ่งแวดล้อม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2567, หน้า 4) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญของ โรงเรียนอีโคสคูล ไว้ดังนี้ 1) มีการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับนโยบาย หลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 2) มีการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้ “กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา” เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ที่

หลากหลาย สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและประเทศเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3) มีการบูรณาการประเด็นสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นสู่หลักสูตรการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของประเด็นสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น ประเทศ ภูมิภาคและระดับโลก 4) เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกคน ทั้งโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น โดยกระบวนการทำงานจะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทั้งจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน และผู้แทนชุมชน โดยร่วมกันคิดค้นแนวทาง วิธีการจัดการ ป้องกันและการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน 5) ช่วยเสริมพลังการทำงานตามภารกิจของโรงเรียนที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยไม่เป็นการเพิ่มภาระให้แก่โรงเรียน

สรุปได้ว่าคุณลักษณะของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา มีการบริหารจัดการโรงเรียนมีนโยบาย หลักสูตรสถานศึกษาสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน มีการจัดการด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนในการจัดการ ดูแล สนับสนุนการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ และทักษะ ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดที่เกิดจากการเชื่อมโยงงานด้านสิ่งแวดล้อมเข้ากับมโนทัศน์ของการพัฒนาที่ยั่งยืน สิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นแนวคิดในการจัดการศึกษา ในฐานะ “องค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” โดยมีเป้าหมายสำคัญ ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจตระหนักในคุณค่า มีทัศนคติที่พึงประสงค์ มีทักษะในการตัดสินใจ มีการปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงมิติของความยั่งยืน และความสมดุลของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญและเป็นเป้าหมายของแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ไว้ดังนี้

อรรถพล อนันตวรสกุล (2544, หน้า 23) ได้กล่าวไว้ว่า นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นการเชื่อมโยงแนวคิดของสิ่งแวดล้อมศึกษา เข้ากับแนวคิดสากลว่าด้วยการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการเน้นย้ำความสำคัญของสิ่งแวดล้อมศึกษาในฐานะ “เครื่องมือ” สำคัญในการสร้างสรรค์ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนทศวรรษการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มักปรากฏการนำเสนอกรณีตัวอย่างความสำเร็จจากหลายประเทศ ที่มุ่งยกระดับงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งนำเสนอประเด็นทางสิ่งแวดล้อมที่นำมาพัฒนาเป็นโปรแกรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาแตกต่างกันไป เช่น การเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติธรรมชาติ

ของประเทศญี่ปุ่น อินโดนีเซีย และเวียดนาม การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่เน้นให้ผู้เรียนสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ

สำหรับประเทศไทย หน่วยงานภาครัฐที่สำคัญในการสนับสนุนงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งในส่วนของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น มีกรมส่งเสริมสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลัก ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนงานด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้กรอบการทำงานของอาเซียน และผลักดันให้เกิดจากการจัดทำแผนหลักสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้น โดยมีการตั้งทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน สื่อสารมวลชน นักวิชาการ ตลอดจนประชาชน ผู้สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน

นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน ได้มีการกำหนดไว้ในแผนงานต่างๆ ดังต่อไปนี้ นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560– 2579 ได้กำหนดแนวนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2564, หน้า ข) ดังนี้

1. นโยบายการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผนทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล มุ่งเน้นการวางรากฐานของสังคมให้พึ่งตนเองได้และเกิดความมั่นคง สามารถต่อยอดสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่สร้างความเจริญเติบโตให้กับประเทศอย่างมั่นคง

2. นโยบายการปรับกระบวนทัศน์ใหม่เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มข้นและจริงจัง ซึ่งประกอบด้วย 4 กระบวนทัศน์ ได้แก่ 1) การมองระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมแบบเป็นองค์รวม 2) การมองกระบวนการผลิตและการบริโภคเป็นระบบครบวงจร 3) การมองโลก ภูมิภาค ประเทศและท้องถิ่นอย่างเชื่อมโยงกัน และ 4) การบริหารจัดการให้เกิดความยืดหยุ่นตามลักษณะพื้นที่และปัญหา

3. การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนฐานการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย มุ่งให้เกิดการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมั่นคงและยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2561, หน้า 107-114) กล่าวถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์คุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน เร่งแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมเพื่อลดมลพิษที่เกิดจากการผลิต และการบริโภค ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีนโยบายแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการเร่งรัดการควบคุมมลพิษทั้งทางอากาศ ขยะ

น้ำเสีย และของเสียอันตรายที่เกิดจากการผลิตและบริโภค สร้างเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือเมืองสีเขียว เพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประชาชน โดยมีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้ 1) เร่งรัดแก้ไขปัญหากาการจัดการขยะ โดยการสร้างวินัยของคนในชาติมุ่งสู่ การจัดการที่ยั่งยืน โดยให้ความรู้ปลูกจิตสำนึก และสร้างความตระหนัก ให้ประชาชน นักเรียน เยาวชน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างเป็นรูปธรรม 2) ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างทัศนคติในการดำรงชีวิต ให้เป็นวิถีชีวิตที่พอเพียงและยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการศึกษาค้นคว้าทั้งในระบบและนอกระบบ 3) เพิ่มขีดความสามารถในการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ร่วมกับการศึกษาและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคส่วนต่างๆ ให้มีความรู้ ความสามารถในการรับมือกับปัญหาตลอดจน พัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ระดับปฐมวัยควบคู่กับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง และบรรจุไว้ในระบบ การศึกษาภาคบังคับ

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2561, หน้า 3) กล่าวถึงนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้กำหนดนโยบาย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และกิจกรรมเพื่อสร้างสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1) สร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมและการเป็นพลเมืองโลกกับ ทุกภาคส่วน โดยสนับสนุนกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ทางสังคม (social education) 2) ส่งเสริมให้มีการจัดการด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ โดยผลักดันให้มีการกำหนดกรอบการจัดการศึกษาเรื่องสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืน และการเป็นพลเมือง โลกในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3) สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (live-long education) โดยส่งเสริมให้มีการเชื่อมต่อการศึกษาในระบบกับการเรียนรู้ทางสังคมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต โดยเน้น การเรียนรู้จากการถ่ายทอดประสบการณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) พัฒนารูปแบบการปลูกฝังความรู้แบบองค์รวมเชิงนิเวศ และสร้าง ผู้นำสิ่งแวดล้อมรุ่นใหม่ทั้งในภาครัฐ เอกชน ประชาชน วิชาการและสื่อสารมวลชน โดยส่งเสริมให้เกิด การมีส่วนร่วมเชิงนิเวศ (eco-participation) การแสดงความคิดเห็นเชิงนิเวศ (eco-thinking) และการแบ่งปัน เชิงนิเวศ (eco-sharing) ผ่านทางการศึกษาและการเรียนรู้ทางสังคม รวมถึงการใช้ช่องทางการสื่อสาร ที่หลากหลายทั้งรูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่ รวมทั้งสื่อสังคมออนไลน์ และช่องทางดิจิทัลอื่นๆ 5) รณรงค์และส่งเสริมการตลาดเพื่อสังคม (social marketing) อย่างมีคุณค่า โดยกระตุ้นพฤติกรรมบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในสังคมอย่างต่อเนื่อง และสร้างแรงจูงใจ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสินค้าและบริการให้มีความเป็นมิตรกับ

สิ่งแวดล้อม 6) ผลักดันการสร้างสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับนโยบาย โดยส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนที่นำทาง (roadmap) ของการผลิตและบริการที่ยั่งยืนในทุกภาคส่วน 7) สร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมและการเป็นพลเมืองโลกกับ ทุกภาคส่วน โดยสนับสนุนกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ทางสังคม (social education) เพื่อสร้างพลเมืองที่เห็นแก่ประโยชน์ ของส่วนรวม กระตือรือร้น และพร้อมดำเนินการอย่างมีความรับผิดชอบ (active/engage citizenship) รวมทั้งส่งเสริมทักษะความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม (environmental literacy) การพัฒนาที่ยั่งยืน และการส่งเสริมพลังของชุมชนถึงวิถีการใช้ชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กรมควบคุมมลพิษ (2563, ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้มีประกาศกรมควบคุมมลพิษเรื่องนโยบายสิ่งแวดล้อม ไว้ดังนี้ กรมควบคุมมลพิษมุ่งบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในองค์กร ดังต่อไปนี้

- 1) มุ่งมั่นดำเนินงานให้สอดคล้องตามกฎหมายและข้อกำหนด ของมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม
- 2) ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการป้องกันและลดมลพิษสิ่งแวดล้อม 3) ควบคุมการใช้ทรัพยากรและพลังงาน อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ 4) สร้างจิตสำนึกและส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การใช้สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 5) พัฒนาปรับปรุง ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องสำนักงานเขตพื้นที่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 (2563, หน้า 5-7) กล่าวถึงนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยได้มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจโดยอาศัยฐานทรัพยากรธรรมชาติ เป็นปัจจัยพื้นฐานในการผลิต ผลการพัฒนาดังกล่าวทำให้ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศลดน้อยลงและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพทรุดโทรมลงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับกระแสความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลก ภูมิภาคและภายในประเทศ ประเทศไทยตระหนักและเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือและป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อการทำลายและสร้างความเสื่อมโทรมแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยได้จัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559 ขึ้นเป็นฉบับแรก ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 13 (1) ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งได้กำหนดให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำนโยบายและแผน เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีพิจารณาตามลำดับ โดยปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมฯ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2574) เพื่อให้แผนระดับชาติมีการขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้อง เกื้อหนุนกันเพื่อส่งเสริมให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน นำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 (2564, หน้า 1-2) กล่าวถึงนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยตามแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ว่ารัฐบาลได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศไทยภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศ 6 ยุทธศาสตร์สำคัญคือ การสร้างความมั่นคงให้กับประเทศ การสร้างความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน การสร้างโอกาสบนความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม การเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการปรับสมดุลการพัฒนา ระบบบริหารจัดการภาครัฐ ด้านการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตประชาชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การสร้างความรู้ความเข้าใจ ตระหนักในการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม รวมถึงด้านการพัฒนาระบบและการบริหารจัดการ

จากนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนดังกล่าวสรุปได้ว่า นโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มุ่งส่งเสริมด้านการบริหารจัดการ โดยมีการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในแผนปฏิบัติการ จัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการอย่างชัดเจน กำหนดกิจกรรมโครงการ โครงการงาน ที่สนับสนุนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พัฒนาระบบการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา เน้นกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ใช้หลักการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในชุมชน มีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

2. ความจำเป็นที่ต้องจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน

ความจำเป็นที่ต้องจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน มีนักการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นในการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนไว้ดังนี้

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2557, หน้า 6-7) การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน โดยริเริ่มและพัฒนาโครงการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยนำแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียน โดยการนำเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้าสู่การดำเนินงานของโรงเรียนในทุกๆ ด้าน ตั้งแต่งานด้านนโยบาย การจัดการเรียนรู้และจัดทำหลักสูตร การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายจากทุกภาคส่วนในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยมีผู้บริหารโรงเรียนทำหน้าที่ผลักดันให้การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเกิดประสิทธิผลและ

ยั่งยืนตามพันธกิจ 4 ด้าน สู่การเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้ 1) นโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างบริหารจัดการ 2) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ 3) ระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) การมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา รวมถึงวิธีการจัดการเรียนรู้โดยมีการพัฒนางานสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อปลูกฝังความเป็น “พลเมืองเพื่อสิ่งแวดล้อม” เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เข้าใจความซับซ้อนของปัญหาและความเชื่อมโยงกันของมิติต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม พร้อมลงมือปฏิบัติให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับท้องถิ่นและประเทศได้ หัวใจสำคัญของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตั้งแต่ระดับนโยบาย การจัดการเรียนรู้ และหลักสูตร โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้กับประเด็นท้องถิ่นการจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และการเสริมสร้างการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งจากผู้บริหาร ครู นักเรียน ไปจนถึงการมีส่วนร่วมสนับสนุนจากกลุ่มองค์กรภายนอกชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และพัฒนานักเรียนให้ตระหนักถึงความสำคัญ และคุณค่าท้องถิ่นของตนเอง ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ รวมถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างรอบด้านในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

สยาม อรุณศรีมรกต (2567, ย่อหน้า 2) ได้กล่าวว่าในปัจจุบันหลายภาคส่วนให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินการพัฒนางานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนผ่านการดำเนินโครงการโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีแนวคิดหลักเพื่อสร้างเด็กให้เติบโตเพื่อไปเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม อันจะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการมีส่วนร่วมการพัฒนาประเทศไปสู่ความยั่งยืน โดยดำเนินการบนหลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เชื่อมต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนประกอบด้วยพันธกิจ 4 ด้าน เพื่อให้โรงเรียนได้ใช้วิเคราะห์ พัฒนา และบริหารจัดการเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายของการสร้าง “พลเมืองเพื่อสิ่งแวดล้อม” ดังนี้ 1) นโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ 2) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ 3) การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และ 4) การมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา

สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2567, ย่อหน้า 2) กล่าวว่าไว้ว่าการจัดการศึกษาเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 5 ส่งผลให้สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน รวมไปถึงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับนักเรียนและท้องถิ่นที่แตกต่างกันไป สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการแทรกเรื่องพลังงานและสิ่งแวดล้อมเข้าสู่กระบวนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน รวมไปถึงจนถึงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับกิจกรรมที่จะสอดแทรกในการเรียนการสอนต้องพิจารณาตามความเหมาะสมใน

แห่งของความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับเนื้อหาวิชา เช่น กิจกรรมส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของบุคลากรและนักเรียนในการอนุรักษ์พลังงานหรือเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน กิจกรรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่าการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนมีความจำเป็น เพื่อสร้างความตระหนักและจิตสำนึกด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชน โดยเริ่มจากการกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาในการบริหารจัดการในโรงเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดทักษะชีวิตในด้านต่างๆ จากการลงมือปฏิบัติจริง การจัดระบบจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเชื่อมโยงกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้ยั่งยืน

3. หลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษา

มีหน่วยงานและนักวิชาการได้กล่าวถึงหลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษาจากการประชุมที่เมืองเบลเกรดและทปิลิชิ ประเทศรัสเซีย ค.ศ. 1977 ไว้ดังนี้

องค์การวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO, 1987, p.27) ได้กล่าวถึงหลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ว่า

1. สิ่งแวดล้อมศึกษาควรพิจารณาถึงสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็นนิเวศวิทยา การเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม กฎหมาย วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ศิลธรรม และสุนทรียภาพ

2. สิ่งแวดล้อมศึกษาควรเป็นกระบวนการศึกษาตลอดชีวิต เริ่มจากวัยเด็กเรื่อยไปทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน เนื่องจากทุกคนเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมโดยตรง ประชาชนจึงควรได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3. สิ่งแวดล้อมศึกษาควรมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ เป็นการบูรณาการเนื้อหาการเรียน โดยนำเนื้อหาในแต่ละวิชามารวมกันเพื่อให้เห็นภาพรวมของสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มาจากส่วนที่เป็นวิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และค่านิยมการเรียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวข้องทั้งหมดร่วมกัน โดยมีนิเวศวิทยาเป็นพื้นฐานความรู้สำคัญ

4. สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ แต่ปัจจุบันกิจกรรมของมนุษย์ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมแก่สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้กับสิ่งแวดล้อมจึงนับเป็นความจำเป็นสำหรับชีวิต

5. สิ่งแวดล้อมศึกษาควรเน้นการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม จัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในเนื้อหา มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนและ

การตัดสินใจเลือกวิถีการดำรงชีวิตของตนเอง ในการเรียนควรมุ่งให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือนำไปปรับปรุงการดำรงของตนเอง สิ่งแวดล้อมศึกษาควรพิจารณาเรื่องราวของสิ่งแวดล้อม ในวงกว้าง จากระดับโลกพร้อมทั้งคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละภูมิภาคด้วย เพราะเป็นการเรียน ในเชิงระบบ เนื่องจากสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในโลกมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือระบบทั้งหลายจะอยู่ได้ก็ ด้วยองค์ประกอบย่อยหลายๆ ชนิด การเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจะช่วยส่งเสริมความคิดที่เป็นระบบ ยิ่งขึ้น

6. สิ่งแวดล้อมศึกษาควรเน้นสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เนื่องจากเป็นการเรียนสิ่งแวดล้อมนั้น ผู้เรียนต้องติดตามเหตุการณ์ปัจจุบันและเข้าใจผลกระทบที่จะ เกิดขึ้นกับตนเองและสิ่งแวดล้อมในอนาคต

7. สิ่งแวดล้อมศึกษาควรส่งเสริมให้เห็นคุณค่า และความจำเป็นในการที่จะร่วมมือกัน แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยให้มองเห็นสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ประเทศจนถึงระดับภูมิภาค เพื่อ ผู้เรียนจะได้มีความเข้าใจในสภาพแวดล้อมส่วนอื่นของโลกได้อย่างลึกซึ้ง

8. สิ่งแวดล้อมศึกษาควร ทำให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการวางแผนประสบการณ์ การเรียนพร้อมให้โอกาสตัดสินใจและยอมรับในผลที่เกิดขึ้นด้วย โดยสร้างความสัมพันธ์ด้านความรู้สึก ต่อสิ่งแวดล้อม ทักษะในการแก้ปัญหา และเลือกสรรค่านิยมในบุคคลทุกวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้น ความรู้ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนของผู้เรียน

9. สิ่งแวดล้อมศึกษาควรช่วยให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าเรื่องราวและสาเหตุที่แท้จริงของ ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเน้นความซับซ้อนและปัญหาสิ่งแวดล้อม ดันเป็นการพัฒนาความคิดในเชิง วิพากษ์ และทักษะในการแก้ปัญหา

10. สิ่งแวดล้อมศึกษาต้องใช้สิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้โดยถือว่าเป็นวิธีการศึกษาวิธี หนึ่งที่มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง

11. สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นการสร้างจริยธรรม ความสำนึก รู้จักรับผิดชอบต่อการกระทำ ของตนที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยส่วนรวม หรือคุณภาพของชีวิตผู้อื่น

12. สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นการเรียนที่มุ่งสร้างความตระหนัก ทักษะคิด และค่านิยม เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการเรียนสิ่งแวดล้อมต้องมุ่งสร้างความตระหนักต่อปัญหา และคุณค่า ทางสิ่งแวดล้อมสร้างทัศนคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อก่อให้เกิดค่านิยมต่อสังคม รักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมเอาไว้ กระบวนการเรียนการประเมินผลจึงมุ่งประเมินผลความตระหนัก ทักษะคิด ค่านิยม และพฤติกรรมทางสิ่งแวดล้อมมากกว่าการเรียนที่มุ่งความจำเพียงอย่างเดียว

ฐากร สิทธิโชค (2558, หน้า 47) ได้กล่าวถึงหลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษาว่าเป็น การศึกษาแขนงสหวิทยาการหรือผสมผสานระหว่างวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งต้องมีการบูรณาการและจัดทำแนวคิดในการศึกษาร่วมกัน โดยมองปัจจัยการพัฒนาองค์ความรู้ผู้เรียนเป็น

สำคัญ การศึกษาสิ่งแวดล้อมเป็นการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาและเห็นความสำคัญ จุดมุ่งหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อให้มีผลผลิตเป็นคุณธรรมและจริยธรรม โดยให้ผู้เรียนเข้าใจ สิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเริ่มจนนำไปสู่การตระหนักและปรับมุมมอง ตลอดจนการพัฒนาแนวคิดและการปฏิบัติตนต่อสิ่งแวดล้อม

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2559, หน้า 13) ได้กล่าวว่าการดำเนินงานโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษาจำเป็นต้องนำหลักการจัดการโรงเรียนทั้งระบบ (whole school approach) มาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ โดยกำหนดเป็นพันธกิจหลัก 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) นโยบาย ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ 2) การจัดกระบวนการเรียนรู้ 3) การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และ 4) การมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา

ลัดดาวัลย์ กัณหาสุวรรณ (2561, หน้า 15) ได้กล่าวถึงหลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ ว่าการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาให้ประสบผลดีควรยึดหลัก ดังนี้ 1) สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อ ชีวิตเนื่องจากสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ 2) สิ่งแวดล้อม ศึกษาเป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลง และปัญหาของสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและ ทางอ้อม ประชาชนต้องได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง 3) สิ่งแวดล้อม ศึกษาเป็นการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ปัญหาสิ่งแวดล้อมต้องร่วมกันแก้ปัญหาด้วยการจัด สิ่งแวดล้อมศึกษาตั้งแต่ระดับชุมชน ประเทศ และโลก 4) สิ่งแวดล้อมศึกษาจะต้องจัดให้เรียนรู้ทั้ง สถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต การให้ความรู้ของสิ่งแวดล้อมจะต้องศึกษาปัญหาปัจจุบันและสิ่งที่จะ เกิดขึ้นในอนาคต

สรุปได้ว่า หลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษา คือกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม โดยบูรณาการ เนื้อหาที่เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม เน้นการมีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมตาม บริบทของชุมชน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างความตระหนัก และเห็นคุณค่าของ สิ่งแวดล้อม โดยนำหลักการของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็น แนวทางในการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามพันธกิจหลัก 4 ด้าน ดังนี้ 1) นโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ 2) การจัดกระบวนการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมศึกษา 3) ระบบการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 4) การมีส่วนร่วมและเครือข่าย สิ่งแวดล้อมศึกษา

4. แนวทางการดำเนินงานตามโครงการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวทางการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแนวทางการ บริหารจัดการโรงเรียน ที่มีเป้าหมายของเพื่อพัฒนานักเรียนให้ใช้ชีวิตพอเพียงเพื่อสังคมและ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยมีนักวิชาการและหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานโครงการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ ดังนี้

นฤมล อภินิเวศ (2555, หน้า 53) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนแต่ละแห่งอาจแตกต่างกันไปตามบริบทของโรงเรียน ที่เหมือนกันคือต้องมีความมุ่งมั่น และตั้งใจอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีการร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นแรกเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งบุคคลและการประเมินศักยภาพโรงเรียนว่ามีต้นทุนอะไรอยู่บ้าง ขั้นตอนที่สอง กำหนดเป้าหมายและวางแผนงานเพื่อให้สัมฤทธิ์ผล ขั้นตอนที่สาม คือการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้โดยใช้กระบวนการ PDCA หรือวงจรพัฒนาคุณภาพงานและการประเมินผล

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2559, หน้า 11-15) กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ว่าการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนเป็นการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติจริง ที่ส่งเสริมนักเรียนให้มีความรับผิดชอบ ตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของท้องถิ่น มีบทบาทในการป้องกัน ฟื้นฟู รักษาและใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายพัฒนานักเรียนให้เติบโตเป็น “พลเมือง” ที่ใช้ชีวิตอย่าง “พอเพียง” เพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ “ยั่งยืน” โดยนำหลักการจัดการโรงเรียนทั้งระบบ (whole-school approach) เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ โดยกำหนดเป็นพันธกิจหลัก 4 ด้านที่เปรียบเสมือน “ฟันเฟือง” ขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้ 1) นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ 2) การจัดกระบวนการเรียนรู้ 3) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 4) การมีส่วนร่วมและเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ดังภาพ 2

ภาพ 2 พันธกิจหลักสู่การเป็นโรงเรียนอีโคสคูล

ที่มา: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2559, หน้า 13)

พันธกิจที่ 1 นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ เป็นพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารโรงเรียน ต้องกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์และโครงสร้างการบริหารงานสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ชัดเจนและเอื้อต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติภายในโรงเรียนและชุมชน

พันธกิจที่ 2 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้เป็นหน้าที่หลักของครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู และส่งเสริมการจัดการกระบวนการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาที่หลากหลาย เน้นการเชื่อมโยงกับประเด็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น การใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้

พันธกิจที่ 3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน การอนุรักษ์ดิน น้ำ พลังงาน ความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการขยะ การจัดการน้ำเสีย การลดการใช้สารเคมี การบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดการพื้นที่สีเขียว รวมถึงการจัดซื้อจัดจ้างและการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้โรงเรียนเป็น “แบบอย่าง” หรือ “สังคมจำลอง” สำหรับนักเรียน ครู และบุคลากรได้มีส่วนร่วมและฝึกปฏิบัติให้เป็นวิถีชีวิตประจำวัน โดยโรงเรียนสามารถนำหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับพันธกิจนี้ได้เป็นอย่างดี เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

พันธกิจที่ 4 การมีส่วนร่วมและเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา พันธกิจนี้ถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยผลักดันและขับเคลื่อนโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้บรรลุผลสำเร็จ สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โรงเรียนควรส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกๆ ระดับทั้งภายในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวมถึงระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานและการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามพันธกิจของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

องค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (ม.ป.ป., หน้า 7) กล่าวถึง แนวทางการดำเนินงานโครงการ eco-schools คือ การบริหารจัดการโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนด้านการศึกษาและการจัดการ

สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ใช้การบูรณาการระหว่างความร่วมมือและการเรียนรู้จากการลงมือทำที่เริ่มต้นจากการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนไปสู่ชุมชน

สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2567, ย่อหน้า 2) กล่าวว่าแนวทางในการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นการป้องกันและแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยกระบวนการทางการศึกษาพัฒนาคุณภาพของประชากรโลก สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เริ่มจากระดับก่อนวัยเรียนต่อเนื่องไปทุกระดับ ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ต้องมีการกำหนดประเด็น เนื้อหาสาระให้สอดคล้องเหมาะสมกับบุคคล รวมทั้งเลือกใช้วิธีการ กระบวนการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายตามปัจจัยที่แตกต่างกัน

สรุปได้ว่า แนวทางการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ใช้แนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (whole school approach) ส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่ต้นนโยบาย หลักสูตร การจัดสภาพแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ของท้องถิ่น อย่างมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนากระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้ ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยนำความรู้ความเข้าใจที่เกิดกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมและการลงมือปฏิบัติจริง ในการป้องกัน ฟื้นฟู รักษาและใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนตามพันธกิจ 4 ด้าน คือ 1) นโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ 2) การจัดกระบวนการเรียนรู้ 3) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และ 4) การมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา

โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน Eco-school

1. ความเป็นมาของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย

โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เกิดจากความมุ่งมั่นที่ต้องการพัฒนางานสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อปลูกฝังความเป็น “พลเมืองเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Citizen)” ให้เกิดขึ้นแก่ทุกฝ่ายในโรงเรียนและชุมชน

วินัย วีระวัฒนานนท์, และบานชื่น สีพันผ่อง (2546, หน้า 23-25) ได้กล่าวถึงโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาว่าเกิดจากการประชุมที่เมืองบิลชิ ประเทศสหภาพโซเวียต ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2520 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ว่า ไว้ดังนี้ 1) สถาบันการศึกษาควรสอดแทรกเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ในหลักสูตร โดยจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ในหลักสูตรตามความต้องการของบุคคลและตามความเหมาะสมแก่ชุมชน สังคม การประกอบอาชีพ และปัจจัยอื่นๆ 2) สถาบันการศึกษาควรมีความร่วมมือกันระหว่างสาขาวิชาต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาทั่วไป และเพื่อการฝึกอาชีพ ซึ่งอยู่ในรูปของหลักสูตร สหวิทยาการตามจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา 3) สถาบันการศึกษาควรวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรและโครงการหลักสูตร สิ่งแวดล้อม

ศึกษาให้การส่งเสริมสนับสนุนโดยมีการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ในลักษณะต่างๆ เช่น ชุมชนเมือง ชนบท ความสำคัญของวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และความต้องการของกลุ่มคนต่างๆ เน้นเนื้อหาการสอน ให้เกิดความคิดรวบยอดทางนิเวศวิทยาและระบบของบรรยากาศ และชีวบริเวณ และให้แง่มุมทางเศรษฐกิจ สังคมที่เกี่ยวข้อง 4) สถาบันการศึกษาควรจัดอบรมครู เพื่อผลิตสื่อวัสดุอุปกรณ์ และ เผยแพร่ข่าวสารโดยให้มีการอบรมบุคคลากร ในเรื่องวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น 5) สถาบันการศึกษาควรให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมศึกษาควรเน้นที่ปัญหาและการนำไปปฏิบัติ โดยทำการวิจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ศึกษา เพื่อพัฒนาอุปกรณ์การสอน ร่วมมือกันจัดการศึกษาเพื่อสร้างผู้เชี่ยวชาญด้าน สิ่งแวดล้อมศึกษา 6) สถาบันการศึกษาควรให้สิ่งแวดล้อมศึกษามีส่วนร่วมส่งเสริมการใช้สถานที่ ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่น

นฤมล อภินิเวศ (2555, หน้า 37-38) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า แนวคิดสิ่งแวดล้อมศึกษาเกิดขึ้นในยุคที่สังคมโลกเริ่มตระหนักถึงปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการประชุมประชาชาติว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมมนุษย์ที่เมืองสต็อกโฮล์ม ในปี 2515 (ค.ศ. 1972) หลังจากนั้นสิ่งแวดล้อมศึกษาได้รับการยกระดับเป็นเครื่องมือในการรับมือวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมโลก สำหรับประเทศไทย กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินโครงการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2548 เกิดเป็นศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาฯ ทั้งสิ้น 63 ศูนย์ ใน 53 จังหวัด โดยมีบทบาทในการพัฒนาบุคลากร พัฒนาสื่อการเรียนรู้และเครือข่ายการทำงาน รวมถึงทำหน้าที่เป็นศูนย์บริการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในระดับจังหวัด

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2565, ย่อหน้า 2) กล่าวถึงความเป็นมาของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ “อีโคสคูล” เป็นการทำงานต่อยอดมาจากโครงการศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาระดับจังหวัดที่กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินโครงการมาตั้งแต่ปี 2538 ถึงปี 2548 การพัฒนางานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนให้ตอบสนองแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ควรจัดการเรียนรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัวผู้เรียน ทั้งในโรงเรียน บ้าน ชุมชน กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการโครงการอีโคสคูล มาตั้งแต่ปี 2551 เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึก คุณธรรม และค่านิยม ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผ่านการพัฒนาโรงเรียนตามหลักการของโรงเรียนอีโคสคูล โดยในปีงบประมาณ 2563 ได้พัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงาน รวมถึงขยายผลโครงการโรงเรียนอีโคสคูล โดยแบบเป็นระดับการดำเนินโครงการออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต้น (beginner) ระดับกลาง (intermediate) และระดับสูง (advance) และเริ่มต้นรับสมัครโรงเรียนในทุกสังกัดที่สนใจ และมีความพร้อมเข้าร่วมโครงการอีโคสคูล ระดับต้นในปี 2664 เป็นปีแรก โดยแต่ละโรงเรียนจะต้องประเมินตนเองใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) นโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ 2) การจัดกระบวนการเรียนรู้

3) กระบวนการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และ 4) การมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา วัตถุประสงค์ก็เพื่อให้รู้จักตนเองว่ามีจุดอ่อนจุดแข็งที่ตรงไหน แล้วใช้จุดแข็งเป็นช่องทางในการพัฒนาโรงเรียน

สรุปได้ว่า โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการอีโคสคูล โดยแต่ละโรงเรียนจะต้องประเมินตนเองใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) นโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ 2) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ 3) กระบวนการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และ 4) การมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา วัตถุประสงค์ก็เพื่อการพัฒนาโรงเรียน ให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อปลูกฝังความเป็น “พลเมืองเพื่อสิ่งแวดล้อม” ให้เกิดขึ้นในโรงเรียนและชุมชน

2. ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (ม.ป.ป., ย่อหน้า 2) ได้กล่าวถึงสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ว่า สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นกระบวนการให้การศึกษาแก่ประชาชนเพื่อให้เกิดความตระหนักในความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่ได้มุ่งเน้นแต่การเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศทางธรรมชาติเท่านั้น แต่ต้องเรียนรู้ทั้งระบบเศรษฐกิจระบบสังคม และระบบการเมือง เพราะมีความสัมพันธ์กันจึงจะนำไปสู่ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญ ที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน อีโคสคูล การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสมัครใจ โดยใช้ กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นอย่างมีความรับผิดชอบ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2545, หน้า 235-236) คณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (world commission on environment and development) ได้กล่าวไว้ว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” หมายถึงการพัฒนาที่สนองความต้องการปัจจุบัน โดยไม่ทำให้ประชาชนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประณีประนอมยอมลดความสามารถของเขาในการที่จะสนองความต้องการของเขาเอง

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2555, หน้า 29-30) กล่าวว่า UNESCO ได้ให้ความหมายของ “การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ไว้ว่า คือ การศึกษาที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ทักษะสมรรถนะ ค่านิยม และสรรพวิทยาการที่ต้องการเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนั้นยังต้องเป็นการศึกษาในทุกๆระดับชั้น ในทุกบริบทของสังคม เช่น การศึกษาในครอบครัว โรงเรียนสถานที่ทำงาน และในชุมชน ทั้งนี้ การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการศึกษาที่สนับสนุนความรับผิดชอบต่อสิทธิพลเมืองและส่งเสริมประชาธิปไตย โดยต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนได้ใช้สิทธิและ

ความรับผิดชอบของตนเองอย่างเต็มที่การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนยังหมายถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาที่ช่วยสร้างสมดุลในการพัฒนาของปัจเจกบุคคลอีกด้วย

นฤมล อภินิเวศ (2555, หน้า 24-27) ได้กล่าวถึงความหมายของสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ว่าหมายถึงการจัดการศึกษาที่ต้องคำนึงถึงมิติทั้ง 3 ของการพัฒนาที่ยั่งยืนได้แก่ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นวิวัฒนาการของสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่มีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนา “คน” ได้ขยายขอบเขตไปสู่การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีจุดมุ่งหมายให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในเชิงโครงสร้างที่ครอบคลุมทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และความยุติธรรมในสังคม

สุทธิพงษ์ นีพัทธนันท์ (2556, หน้า 48-49) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ว่าเป็นการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นอย่างมีความรับผิดชอบ อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี มีสังคมที่ยั่งยืน โดยไม่พิจารณาประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยมุมมองด้านวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่จะต้องบูรณาการมุมมองด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น และการเมืองด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเน้นย้ำถึงการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าเพื่ออนุรักษ์ไว้สำหรับอนาคตและมีความสุขกับปัจจุบันตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบและส่งเสริมโครงการ Eco-school หรือโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่าสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน เป็นการใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างรู้คุณค่า ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามบริบทของชุมชนโดยบูรณาการด้านสังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการศึกษาที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน หน่วยงาน เพื่อให้เกิดทักษะ สมรรถนะ ค่านิยม ความจนเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. การบริหารจัดการโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา มีความสำคัญในการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีนักการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสนอแนวทางการดำเนินการ โดยแยกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

3.1 ด้านการบริหารจัดการ

สนอง เครือมาก (2540, หน้า 151) กล่าวว่า การวางแผนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมเป็นการกำหนดขั้นตอน คำโครงการทำงาน เป็นแผนระยะสั้นตามความจำเป็นสอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ โดยเลือกใช้วิธีที่ดีที่สุด ใช้ทรัพยากรและระยะเวลาให้น้อยที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพภายใต้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด

นรา สมประสงค์ (2546, หน้า 63-64) เสนอหลักการสำคัญในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา 4 ขั้นตอน คือ 1) ป้องกันไม่ให้อสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่เป็นคุณต่อสถานศึกษาถูกทำลาย 2) กำจัดความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหาให้หมดไป 3) สร้างหรือพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีหรือมีคุณภาพที่เหมาะสม 4) ดูแลรักษาสภาพแวดล้อมที่ได้มาตรฐานอยู่แล้วให้คงอยู่

ลัดดาวัลย์ กัณหสุวรรณ (2561, หน้า 26) กล่าวว่าโรงเรียนอีโคสคูล (Eco-school) และโรงเรียนสีเขียว (Green school) มีความหมายเหมือนกัน คือ โรงเรียนที่มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาและการบริหารจัดการโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา ดังนี้

คุณสมบัติของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา โรงเรียนที่ได้ชื่อว่าเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาควรมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ 1) โรงเรียนที่มีการสอนนักเรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และตระหนักว่าทรัพยากรธรรมชาติ สำหรับคนรุ่นปัจจุบันจะต้องได้รับการบริหารจัดการอย่างระมัดระวัง เพื่อให้มีเพียงพอและสามารถรองรับความต้องการของคนรุ่นต่อไปได้ 2) โรงเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน 3) โรงเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการต่างๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน 4) โรงเรียนแสดงให้เห็นว่า สิ่งแวดล้อมทุกระบบมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้อง ได้แก่ ระบบนิเวศ ระบบเศรษฐกิจและการเมือง โดยการพัฒนาโรงเรียนจะต้องยึดหลักการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งหมายถึงการพัฒนาใดๆ ที่ทำให้ระบบนิเวศเสียหาย และจะต้องให้สิทธิเสรีภาพแก่นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในการพัฒนาโรงเรียน

อุดมศักดิ์ จักรน้ำอ่าง, และสัมพันธ์ รอดพิงครุฑ (2556, หน้า 81-82) ได้กล่าวถึงสภาพการบริหารและการพัฒนารูปแบบการบริหารงานสิ่งแวดล้อมศึกษา 1) ด้านนโยบายและโครงสร้างการบริหารสิ่งแวดล้อมศึกษา พบว่า แนวทางและวิธีปฏิบัติยังขาดความเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ และชาติวิถีชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษากับนอกสถานศึกษา 2) ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา ไม่มีการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมไว้ในหลักสูตรท้องถิ่น ด้านระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษา พบว่า ขาดการบริหารจัดการด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม ขาดการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมรณรงค์และประชาสัมพันธ์

อนุรักษ์พลังงานอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นการแก้ไขต้องให้ความสำคัญของการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องสิ่งแวดล้อมจากการลงมือกระทำกิจกรรม โครงการต่างๆ ทั้งในสถานศึกษาและชุมชน 3) ด้านความร่วมมือกับชุมชนและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา สถานศึกษาควรสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองชุมชนในการปลูกจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานอย่างเป็นรูปธรรมและเหมาะสมโดยมีส่วนร่วมับชุมชนร่วมกันจัดทำข้อสรุปและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2558, หน้า 18-30) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยกำหนดเป็นกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ และต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไว้ 3 ขั้นตอน คือ 1) เตรียมความพร้อม 2) กำหนดเป้าหมาย 3) การดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม สำรวจทุนเดิมของโรงเรียนตามพันธกิจ 4 ด้าน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนชุมชน ให้รับทราบความรู้ความเข้าใจ และแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนนำไปสู่แนวทางในการจัดการและพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างมีระบบ มีทิศทางเดียวกัน โดยจัดตั้งคณะทำงานที่ขับเคลื่อนงานที่ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ที่สนับสนุนการดำเนินงาน การสำรวจทุนเดิม เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันตามกรอบพันธกิจ 4 ด้าน เป็นแนวทางในการกำหนดเป้าหมายและพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมต่อไป

ขั้นที่ 2 การกำหนดเป้าหมาย กำหนดแนวทางการดำเนินงาน จากผลการสำรวจทุนเดิม จัดลำดับความสำคัญและวางแผนการดำเนินงานที่คำนึงถึงศักยภาพและความพร้อมของโรงเรียน ตามพันธกิจ คุณลักษณะและเป้าหมายของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 1) การประเมินคุณลักษณะสำคัญของโรงเรียน 2) การประเมินความพร้อมตามพันธกิจหลัก 3) การกำหนดแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะเป็นพลเมืองสิ่งแวดล้อม 4) การพัฒนาทีมงานและบุคลากรหลักของโรงเรียน

ขั้นที่ 3 การดำเนินงาน โรงเรียนต้องมีการกำหนดเป้าหมายและวางแผนการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยนำกระบวนการทำงานตามวงจรการพัฒนาคุณภาพงาน มาปรับใช้ในการบริหารจัดการของโรงเรียน และการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาให้กับผู้เรียน โดยเริ่มจากการวางแผนการปฏิบัติงาน นำแผนไปปฏิบัติมีการดำเนินการตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

การดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้นำกระบวนการ PDCA มาใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานตามพันธกิจของโครงการด้านนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในโรงเรียน การมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการจัดการเรียนรู้นำไปใช้ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.2 ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 3-9) ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพในสถานศึกษา ไว้ดังนี้ 1) จัดทำผังบริเวณสถานศึกษา 2) กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบดำเนินงานดูแลรักษา 3) เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัด 4) จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน 5) จัดตั้งงบประมาณเพื่อการดำเนินการ 6) ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรได้เข้าร่วมกิจกรรม 7) เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สนับสนุน การจัดสิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของครู

สมคิด บางโม (2545, หน้า 177) กล่าวว่า สถานที่ตั้งของอาคารเรียน ห้องเรียน อาคารประกอบ การดูแลบำรุงรักษาและการปรับปรุงอาคารสถานที่ การวางแผนการใช้อาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุด การตกแต่งบริเวณโรงเรียนให้ดูสะอาด มีบรรยากาศดี สะอาดเรียบร้อยการประเมินผล การใช้อาคารสถานที่ สรุปปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นและหาข้อเสนอแนะพร้อมแนวทางแก้ไข

กานดา จินตามงคล (2558, หน้า 18) กล่าวว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง การวางแผน การจัดสรรการใช้ทรัพยากรและการกระทำหรือการดำเนินการใดๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสีเขียวสิ่งแวดล้อม ทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้นและเกิดประโยชน์ต่อชุมชน

3.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นกระบวนการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ให้เกิดความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมและสำนึกในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีผู้กล่าวถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาไว้ดังนี้

นรา สมประสงค์ (2546, หน้า 20) ได้กล่าวถึงการบริหารสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน มีดังนี้ 1) การจัดการเรียนการสอน ควรจัดให้ครูอาจารย์มีการแลกเปลี่ยนความรู้ เชิญวิทยากรมาบรรยาย แนะนำวิธีสอนและนวัตกรรมใหม่ๆ มีการจัดทำแผนการสอนรายวิชา มีการจัดตารางสอน ตารางเรียน การจัดครูเข้าสอนในแต่ละรายวิชาตามความเหมาะสม 2) การจัดบรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษา ควรจัดให้มีบริการทางด้านวิชาการ การจัดบรรยากาศในห้องเรียน การจัดทัศนศึกษาของครู การจัดบรรยากาศในห้องอื่นๆ ของสถานศึกษา 3) งานด้านหลักสูตร ควรจัดให้มีการรวบรวมเอกสารหลักสูตรทุกประเภทให้ครูได้ศึกษาเพิ่มเติม มีการจัดแผนการเรียนหลากหลายให้สอดคล้องกับหลักสูตร มีการมอบหมายให้หมวดวิชาจัดทำแผนการสอน มีการประเมินผล 4) การจัดแผนการเรียน ควรจัดให้มีแผนการเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการที่หลากหลาย เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และศักยภาพของ

สถานศึกษา 5) การสอนซ่อมเสริม ควรจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมทั้งไม่ทางการตามความสะดวกของครูและนักเรียน 6) การวัดผลและประเมินผล ควรจัดให้มีการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรตามระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด 7) กิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรจัดให้มีกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และกิจกรรมอื่นๆ ที่ฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย อดทน กล้าแสดงออก ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น 8) การจัดแหล่งเรียนรู้ ควรจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ แปลงสาธิต แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สถานประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา และทุกโอกาสที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ 9) การบริหารสภาพแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ผู้บริหารควรทำความเข้าใจพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ของบุคคล เพื่อนำไปสู่การบริหารสภาพแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล

ชลิดา จุงพันธ์, และนฤพจน์ พุทธิวัฒน์ (2563, หน้า 128) ได้กล่าวถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดการเรียนการสอน มี 4 ประเด็นหลักคือ 1) การนำประเด็นสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือหลักในการสอน 2) การมีเครือข่ายอาจารย์ทั้งในและนอกโรงเรียน 3) การใช้กิจกรรมที่เน้นประสบการณ์จริงของนักเรียน และ 4) การสร้างระบบนิเวศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา การนำสิ่งแวดล้อมในชุมชนมาเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนจะช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาประสบความสำเร็จ

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา สถานศึกษามีนโยบายและโครงสร้างการบริหารสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ในแผนปฏิบัติการเชื่อมโยง กระบวนการจัดการเรียนรู้ การจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม มีความสอดคล้องกับงบประมาณที่มี สร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองชุมชน โดยให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายกิจกรรม ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องสิ่งแวดล้อมจากการลงมือกระทำกิจกรรม โครงการต่างๆ ทั้งในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

4. หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2559, หน้า 26-27) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนมีการดำเนินงานประสบความสำเร็จ ดังนี้ 1) ความตั้งใจของผู้บริหารในการกำหนดความชัดเจนด้านนโยบายการให้การสนับสนุนและมีการกำหนดทิศทางการดำเนินงาน 2) โรงเรียนต้องส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะของครู เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย 3) บุคลากรมีการวิเคราะห์และพัฒนางานอย่างเป็นระบบหาแนวทางใหม่ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการ

พัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม 4) สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ต่อการแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน ทั้งด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และทักษะ องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2557, หน้า 6-10) ได้นำหลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ในเรื่องของการจัดกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ที่เน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การเรียนรู้สถานการณ์และฝึกฝนทักษะในด้านต่างๆ จากการปฏิบัติจริง โดยเชื่อมโยงกับประเด็นสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น กระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของผู้เรียน จนส่งผลให้เกิดความตระหนักและจิตสำนึกต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลก โดยกำหนดเป็นพันธกิจ 4 ด้านสู่การเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามแนวคิด “การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ” มาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียน ซึ่งสาระสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ คือการนำเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้าสู่การดำเนินงานโรงเรียนในทุกๆ ด้าน ตั้งแต่งานด้านนโยบาย การจัดการเรียนรู้และจัดทำหลักสูตร การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายจากทุกภาคส่วนในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยผู้บริหารโรงเรียนทำหน้าที่สำคัญในการผลักดันให้การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเกิดประสิทธิผลและยั่งยืนผ่านพันธกิจ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมและโครงสร้างบริหารจัดการ

นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างบริหารจัดการ เป็นพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องกำหนดนโยบายในการพัฒนางานสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งนโยบายดังกล่าวจะเป็นแนวปฏิบัติให้แก่บุคลากรทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้บริหารไปจนถึงนักเรียนนำไปปฏิบัติ กำหนดวิสัยทัศน์และโครงสร้างการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ชัดเจน เช่น มีการแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบไปด้วย ผู้แทนจากฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเอื้อต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติภายในโรงเรียนและชุมชน นโยบายที่ชัดเจนเปรียบเสมือนเข็มทิศ ที่ช่วยให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนสามารถดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน

2. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับหลักสูตรการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเป็นการนำกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาและพัฒนาที่ยั่งยืนเข้าไปสู่สาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนและท้องถิ่นเป็นประเด็นการเรียนรู้สำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา จัดกระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้

ความเข้าใจและประสบการณ์ เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล เน้นการจัดการกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. ด้านระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน พันธกิจนี้จะให้ความสำคัญกับการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ได้แก่ การอนุรักษ์ดิน-น้ำ-พลังงาน-ความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการขยะ การจัดการน้ำเสีย การลดการใช้สารเคมี การบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดการพื้นที่สีเขียว รวมถึงการจัดซื้อจัดจ้างและการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้โรงเรียนเป็น แบบอย่างหรือสังคมจำลอง สำหรับนักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมและฝึกปฏิบัติให้เป็นวิถีชีวิตประจำวัน โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อให้นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียนเกิดการเรียนรู้และฝึกฝนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ส่งผลหรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ซึ่งโรงเรียนสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับพันธกิจนี้ได้เป็นอย่างดี เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

4. ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม

การมีส่วนร่วมและเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม พันธกิจนี้ ถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยผลักดันและขับเคลื่อนโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (โรงเรียนอีโคสคูล) ให้บรรลุผลสำเร็จ สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยโรงเรียนควรส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกๆ ระดับ ทั้งภายในโรงเรียนระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวมถึงระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานและการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยให้ผู้ปกครอง ชุมชนตลอดจนหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน รวมถึงการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่นให้เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานตามพันธกิจของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการเปิดโอกาสให้โรงเรียนกลายเป็น “พื้นที่เรียนรู้” ร่วมกันระหว่างนักเรียนและชุมชนในพื้นที่

การดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาให้ประสบความสำเร็จ โรงเรียนต้องนำหลักการจัดการโรงเรียนทั้งระบบ Whole School Approach มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ โดยกำหนดเป็นพันธกิจหลัก 4 ด้าน ที่เปรียบเสมือน “ฟันเฟือง” ขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งพันธกิจหลักประกอบด้วย

พันธกิจที่ 1 นโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ

โรงเรียนกำหนดนโยบายในการพัฒนางานสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้มีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน เริ่มตั้งแต่วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และนโยบายด้านต่างๆของโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายตั้งแต่ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน ส่วนโครงสร้างการบริหารจัดการ หมายถึงระบบการบริหารจัดการเพื่อการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการตั้งคณะกรรมการหรือทีมงานรับผิดชอบคณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน บุคลากรฝ่ายต่างๆ คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการอย่างเต็มความสามารถ

พันธกิจที่ 2 การจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นหน้าที่หลักของครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการ โดยการบูรณาการแนวคิดสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้ 1) การบูรณาการการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) การบูรณาการแบบคู่ขนานอย่างน้อย 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) การบูรณาการแบบสอดแทรกในแต่ละสาระการเรียนรู้ และ 4) การบูรณาการโดยใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นหัวข้อศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการบูรณาการแบบใดก็ตาม ความสำคัญอยู่ที่ครู นักเรียน รวมถึงชุมชน ต้องลงมือปฏิบัติโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เรียนรู้ถึงผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม รวมทั้งความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล เน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ ประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์”

โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา ที่หลากหลายเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับประเด็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น รวมถึงการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้

พันธกิจที่ 3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ได้แก่ การอนุรักษ์ดิน น้ำ พลังงาน ความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการขยะ การจัดการน้ำเสีย การลดการใช้สารเคมี การ

บริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดการพื้นที่สีเขียว รวมถึงการจัดซื้อจัดจ้างและการใช้วัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป้าหมายหลักเพื่อให้โรงเรียน “แบบอย่าง” หรือ “สังคมจำลอง” สำหรับนักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียน ได้มีส่วนร่วมและฝึกปฏิบัติให้เป็นวิถีชีวิตประจำวัน การจัดการสภาพแวดล้อมและพื้นที่อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในโรงเรียน เป็นการเรียนรู้ของทุกฝ่ายในโรงเรียนและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชุมชน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการ เป็นการสร้างพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามวิถีชีวิตประจำวัน โดยนำหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอย่างเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

พันธกิจที่ 4 การมีส่วนร่วมและเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

การพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จะประสบความสำเร็จได้ ก็ต่อเมื่อเกิดการมีส่วนร่วมภายในโรงเรียน และการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งประกอบด้วยผู้ปกครองของนักเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรและกลุ่มต่างๆ หน่วยงานเอกชนและหน่วยงานราชการ ที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนและการจัดการกระบวนการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง พัฒนาไปสู่การเป็นเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ส่งเสริมกระบวนการทำงานของทุกฝ่ายให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

จากแนวคิดดังกล่าว สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) กระทรวงพลังงาน ได้จัดทำมาตรฐานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับส่งเสริมกำกับ ดูแลติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยนำหลักคิดการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ (Whole School Approach : WSA) โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางจัดทำมาตรฐานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน 10 มาตรฐาน 31 ตัวชี้วัด โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาสู่ความยั่งยืนให้ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน และผู้เกี่ยวข้อง มีความตระหนัก เห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อันส่งผลต่อสภาพแวดล้อมที่ดี ปราศจากมลพิษ เป็นโรงเรียนชุมชน สังคมแห่งความสะอาด สวยงาม ปลอดภัย และเป็นผู้มีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนทั้งทางตรงและทางอ้อม

การกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการกำหนดมาตรฐาน ในการดำเนินการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษา จึงกำหนดมาตรฐาน

และตัวชี้วัดเพื่อการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ (2 มาตรฐาน 6 ตัวชี้วัด)

มาตรฐานที่ 1 สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา (ขยะ มลพิษ น้ำ พลังงาน อนามัย ที่มีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่ 1.1 มีการกำหนดนโยบาย/วิสัยทัศน์/พันธกิจ/เป้าประสงค์และแผนงาน/โครงการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา (ขยะ มลพิษ น้ำ พลังงาน อนามัย)

ตัวชี้วัดที่ 1.2 มีการดำเนินงานตามแผนงานโครงการและนิเทศติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ 1.3 มีการส่งเสริม สนับสนุน งบประมาณและทรัพยากรด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 1.4 มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานด้านสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 2 ครูและบุคลากรในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

ตัวชี้วัดที่ 2.1 มีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 2.2 มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลและนิเทศการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (2 มาตรฐาน 5 ตัวชี้วัด)

มาตรฐานที่ 3 สถานศึกษามีหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

ตัวชี้วัดที่ 3.1 มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา/สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพบริบทของท้องถิ่น (ขยะ มลพิษ น้ำ พลังงาน อนามัย)

ตัวชี้วัดที่ 3.2 มีการจัดการเรียนรู้ตามหน่วย/แผนการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 3.3 มีสื่อ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างหลากหลาย

มาตรฐานที่ 4 สถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดกิจกรรม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัย (ขยะ มลพิษ น้ำ พลังงาน อนามัย)

ตัวชี้วัดที่ 4.1 มีโครงการ/กิจกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัย

ตัวชี้วัดที่ 4.2 มีฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน สิ่งแวดล้อมและ
สุขอนามัย

มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย (2 มาตรฐาน 4 ตัวชี้วัด)

มาตรฐานที่ 5 สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมภายในสถานศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 5.1 มีการจัดตั้งชุมนุม/ชมรม/สถานักเรียนที่ดำเนินงานสิ่งแวดล้อม
ศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างชัดเจน

ตัวชี้วัดที่ 5.2 มีการขยายเครือข่ายชมรม ชุมนุมกิจกรรมสิ่งแวดล้อมภายใน
สถานศึกษา

มาตรฐานที่ 6 สถานศึกษามี สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมจากบุคคลและ
หน่วยงานภายนอก

ตัวชี้วัดที่ 6.1 จัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยให้ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
มีส่วนร่วม

ตัวชี้วัดที่ 6.2 มีภาคีเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา

มาตรฐานด้าน ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา (4 มาตรฐาน
6 ตัวชี้วัด)

มาตรฐานที่ 7 สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย
และเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา (green school)

ตัวชี้วัดที่ 7.1 มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 7.2 มีห้องเรียนที่สะอาด สวยงาม เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และเป็นมิตร
กับสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 8 ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัดที่ 8.1 มีพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและเป็น
แบบอย่างดีแก่นักเรียนและชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 8.2 มีสื่อ/นวัตกรรม/ผลงานสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ได้รับการยอมรับ

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัดที่ 9.1 ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษา

มาตรฐานที่ 10 ชุมชน/เครือข่าย มีสภาพแวดล้อมที่สะอาด สวยงาม ปราศจาก
ขยะและมลพิษ

ตัวชี้วัดที่ 10.1 สภาพแวดล้อมชุมชน/เครือข่าย สะอาด สวยงาม ปราศจากขยะ
และมลพิษ

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดเกณฑ์การผ่านโรงเรียนอีโคสคูล ตาม พันธกิจและตัวชี้วัดไว้ดังนี้

พันธกิจที่ 1 นโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ (4 มิติ 16 ตัวชี้วัด)

มิติที่ 1 การกำหนดนโยบายด้าน “สิ่งแวดล้อมศึกษา”

ตัวชี้วัดที่ 1 โรงเรียนกำหนดนโยบายด้าน “สิ่งแวดล้อมศึกษา” ไว้อย่างชัดเจน

ตัวชี้วัดที่ 2 ครู บุคลากร นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายฯ

ตัวชี้วัดที่ 3 ครู บุคลากร นักเรียน และชุมชน รับรู้และเข้าใจนโยบายฯ

มิติที่ 2 การกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการด้าน “สิ่งแวดล้อมศึกษา”

ตัวชี้วัดที่ 1 มีกรอบโครงสร้างการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 2 มีการกำหนดบุคลากร/ผู้รับผิดชอบ

ตัวชี้วัดที่ 3 มีการกำหนดบทบาท/ภาระหน้าที่รับผิดชอบ

ตัวชี้วัดที่ 4 ใช้รูปแบบการบริหารจัดการ “แบบมีส่วนร่วม”

มิติที่ 3 การนำนโยบายด้าน “สิ่งแวดล้อมศึกษา” สู่การปฏิบัติ

ตัวชี้วัดที่ 1 มีกิจกรรม/โครงการ/โครงการงาน ปรากฏในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน

ตัวชี้วัดที่ 2 มีกิจกรรม/โครงการ/โครงการงาน ที่สนับสนุน “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม” (พันธกิจที่ 2)

ตัวชี้วัดที่ 3 มีกิจกรรม/โครงการ/โครงการงานที่สนับสนุน “การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน” (พันธกิจที่ 3)

ตัวชี้วัดที่ 4 มีกิจกรรม/โครงการ/โครงการงานที่สนับสนุน “การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม (พันธกิจที่ 4)

ตัวชี้วัดที่ 5 มีกิจกรรม/โครงการ/โครงการงานที่สนับสนุนทรัพยากร (เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุ-อุปกรณ์) อย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัดที่ 6 เปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม/โครงการ/โครงการงาน

ตัวชี้วัดที่ 7 มีผลงานเป็นที่ปรากฏ

มิติที่ 4 การกำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผล

ตัวชี้วัดที่ 1 มี “ระบบ” กำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน โรงเรียนอีโคสคูล

ตัวชี้วัดที่ 2 มีการนำผลการดำเนินงานมาพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

พันธกิจที่ 2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา (4 มิติ 12 ตัวชี้วัด)

มิติที่ 1 ครูพัฒนาตนเองและนำความรู้ไปใช้พัฒนากระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา
 ตัวชี้วัดที่ 1 จำนวนครูในโรงเรียนที่พัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง
 ตัวชี้วัดที่ 2 ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน (ด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้)

มิติที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ รายวิชาเพิ่มเติม หรือรายวิชาพื้นฐาน หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือบูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่เชื่อมโยงสิ่งแวดล้อมระดับโลกและระดับท้องถิ่น

ตัวชี้วัดที่ 1 มีหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา (ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง) ที่มีองค์ประกอบครบถ้วน ได้แก่ แนวคิด โครงสร้างเวลาเรียน คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และเกณฑ์การประเมิน

ตัวชี้วัดที่ 2 มีหลักสูตรฯ ที่พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมครบทั้ง 5 ข้อ (ได้แก่ ความตระหนัก ความรู้ทักษะ เจตคติ และการมีส่วนร่วม)

ตัวชี้วัดที่ 3 หลักสูตรฯ ได้รับการประเมินผลการใช้ปรับปรุง และพัฒนา
 มิติที่ 3 การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักการ “สิ่งแวดล้อมศึกษา” ที่หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพเงื่อนไขของโรงเรียนและชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 1 จัดการเรียนรู้ตามความต้องการความถนัด และความสนใจของผู้เรียน
 ตัวชี้วัดที่ 2 ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 3 ส่งเสริมการสืบค้น/ รวบรวมข้อมูลจากชุมชน
 ตัวชี้วัดที่ 4 ส่งเสริมให้มีการนำข้อมูลจากการสืบค้นมาวิเคราะห์ เชื่อมโยงประเด็นปัญหา/ สถานการณ์ท้องถิ่น กำหนดทางเลือกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม ตลอดจนลงมือปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่พบ

มิติที่ 4 แหล่งเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนและ/หรือในชุมชน
 ตัวชี้วัดที่ 1 มีแหล่งเรียนรู้ ภายในโรงเรียน และ/หรือในชุมชน
 ตัวชี้วัดที่ 2 มีการใช้แหล่งเรียนรู้ ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้
 ตัวชี้วัดที่ 3 แหล่งเรียนรู้เกิดจากการวางแผนร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน
 พันธกิจที่ 3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (3 มิติ 11

ตัวชี้วัด)

มิติที่ 1 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ได้แก่ ด้านขยะ ด้านน้ำ ด้านพลังงาน ด้านความหลากหลายทางชีวภาพด้านสารเคมี พื้นที่สีเขียว การบริโภค การใช้วัสดุ อุปกรณ์และด้านอื่นๆ

ตัวชี้วัดที่ 1 โรงเรียนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างน้อย 3 ด้าน

ตัวชี้วัดที่ 2 มีข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (เชิงปริมาณ) ทั้งก่อน-หลังการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัดที่ 3 จำนวนครู บุคลากร และนักเรียนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ตัวชี้วัดที่ 4 ครู บุคลากร และนักเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในทุกๆ ชั้นตอน

ตัวชี้วัดที่ 5 กิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (อย่างน้อยด้านละ 1 ครั้ง/ปีการศึกษา)

ตัวชี้วัดที่ 6 มีการสื่อสารกิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้ทุกคนในโรงเรียนได้รับรู้และมีส่วนร่วม

มิติที่ 2 “รูปธรรม” ที่เกิดขึ้นจากกการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ตัวชี้วัดที่ 1 สภาพแวดล้อมในโรงเรียน “สื่อ” หรือ “สะท้อน” ให้เห็นถึงความเป็นโรงเรียนอีโคสคูล

มิติที่ 3 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับครู นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน

ตัวชี้วัดที่ 1 ครูและบุคลากรมีความภาคภูมิใจในการดำเนินกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

ตัวชี้วัดที่ 2 นักเรียนมีความภาคภูมิใจในการดำเนินกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

ตัวชี้วัดที่ 3 ครูและบุคลากรมีพฤติกรรมหรือแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัดที่ 4 นักเรียนมีพฤติกรรมหรือแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม พันธกิจที่ 4 การมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา (2 มิติ 4 ตัวชี้วัด)

มิติที่ 1 เครือข่ายที่เข้ามาร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมศึกษากับโรงเรียน

ตัวชี้วัดที่ 1 ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนอย่าง

สม่ำเสมอ

ตัวชี้วัดที่ 2 ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
 มิติที่ 2 ลักษณะการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

ตัวชี้วัดที่ 1 ผู้ปกครองสนับสนุนการดำเนินงานตามพันธกิจของโรงเรียนอัสสัมชัญ
 เป็นอย่างดี (ทั้ง 4 พันธกิจ)

ตัวชี้วัดที่ 2 ชุมชนสนับสนุนการดำเนินงานตามพันธกิจของโรงเรียนอัสสัมชัญเป็น
 อย่างดี (ทั้ง 4 พันธกิจ)

สรุปได้ว่าหลักการและแนวทางการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา โรงเรียนต้องนำ
 หลักการจัดการโรงเรียนทั้งระบบมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน
 สร้างความรู้ความเข้าใจใน การสร้างจิตสำนึกสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการลงมือปฏิบัติให้เห็น
 เป็นรูปธรรม ที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการปฏิบัติจริง
 การดำเนินงานอย่างครอบคลุมทุกองค์ประกอบของโรงเรียน อาศัยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วน
 เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาทั้งระบบ ผู้วิจัยนำพันธกิจหลัก 4 ด้านมาใช้
 เป็นกรอบในการศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้
 1) ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้
 3) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อม
 ศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

พระมหาเดชา อมรเมธี (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารสิ่งแวดล้อมใน
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่าทั้ง 3 ด้าน
 คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และ 3) ด้านการจัดการ
 เรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม
 ทางกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการเปรียบเทียบจำแนก
 ตามตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ .05

วีระพงษ์ อุปแก้ว, สุเทพ ทองประดิษฐ์ (2558, หน้า 129) ได้ศึกษาเรื่องการบริหาร
 ตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกตาม
 สถานภาพโดยรวมพบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินการตามแนวการปฏิรูป
 การเรียนรู้สิ่งแวดล้อมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษานครพนม เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่าผลการเปรียบเทียบการดำเนินการตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยรวม พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

สุพรรณิ อัครเดชเรืองศรี (2559, หน้า 254-256) ได้วิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษายังขาดนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน โครงสร้างการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดการทรัพยากรและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ยังมีวิธีการและองค์ความรู้ไม่มากพอที่จะจัดการกับทรัพยากรและสภาพแวดล้อม การบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษายังขาดงบประมาณที่จะสนับสนุนในการดำเนินการ ซึ่งงบประมาณถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเทคโนโลยีให้ทันสมัย และสามารถตอบสนองต่อการจัดการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา การพัฒนาครู

อมร ทรงพุดิ (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนายุชนิสีเขียวในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนแบบมีส่วนร่วม อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย พบว่าปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตั้งคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน แต่ยังคงขาดกิจกรรมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างเป็นระบบ ชุมชนมีความรู้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนในระดับน้อย ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับมาก โดยต้องการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่า อนุรักษ์ดินและน้ำ โดยร่วมกันจัดตั้งกลุ่มปลูกผักปลอดสารเคมีและจัดการขยะพลาสติกในชุมชน

ภูธนภัส พุ่มไม้ (2560, หน้า 192-196) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดตาก พบว่า ผลการศึกษาปัญหาความต้องการและแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดตาก พบว่า ปัญหาในการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดตากในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับปัญหาในระดับมากที่สุดคือด้านหลักการ วิธีการและการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ขาดแผนดำเนินการตามแผน โครงการ ขาดกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมปลูกไม้ร่มเงา และร่วมกับชุมชนจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและขาดการดูแลรอบบริเวณโรงเรียนให้สามารถเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องมาจากการขาดปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมกันเพื่อสร้างแนวทางพัฒนาสิ่งแวดล้อม

วีระพงษ์ พิมพ์สาร (2561, หน้า 124-127) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Eco school) พบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมกับโรงเรียน

ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม มีการประชุมผู้บริหาร ครูผู้สอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ผู้ปกครองและตัวแทนชุมชน เพื่อกำหนดเนื้อหาในการจัด รวมถึงการให้การสนับสนุนงบประมาณ มีการบริหารจัดการหลักสูตร ที่เน้นกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา (environmental education) ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนตระหนัก ความรู้ ทักษะ เจตคติและการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง

จริยาภรณ์ มาสวัสดิ์, ปิยะรักษ์ ประดับเพชรรัตน์, และจุฑามาศ แก้วมณี (2562, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมระดับมัธยมศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การจัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมในภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรม ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ ด้านปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน พบว่ามีส่วนที่ต้องปรับปรุง คือด้านการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน และด้านภาระงานของผู้สอนที่มากจนเกินไป ทำให้ผู้สอนไม่มีเวลาในการปรับปรุงแนวการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ปริฐา จันทรกระจ่าง (2562, หน้า 68) ได้ศึกษาการบริหารงานทั่วไปด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตกลุ่มกรุงธนใต้ พบว่า ภาพรวมระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (ด้านอาคารสถานที่) รองลงมา คือ การจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม (ด้านการเรียนการสอน) การเปรียบเทียบการบริหารงานทั่วไปด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตกลุ่มกรุงธนใต้กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าภาพรวมไม่แตกต่างกัน

อานนท์ ธิติคุณากร, และเพ็ญวรา ชูประวัติ (2562, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวคิดการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมค่านิยมสีเขียวให้กับผู้เรียนในประเทศออสเตรเลียโดยได้วิเคราะห์เทียบเคียงกับการจัดการศึกษาของประเทศไทย พบว่า โรงเรียนในประเทศออสเตรเลียของรัฐแทสเมเนีย มีการเชื่อมโยงแนวคิดการเรียนรู้ที่จำเป็นสู่ค่านิยมของชาติ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องต่อการพัฒนาสังคมไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมค่านิยมสีเขียวให้กับสถานศึกษา โดยมีกิจกรรมการจัดการศึกษาตามบริบทของสถานศึกษา ส่วนประเทศไทย พบว่า สถานศึกษายังขาดการตื่นตัวในการตอบสนองต่อนโยบายที่เป็นรูปธรรม ไม่มีการพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมค่านิยมสีเขียว การจัดการเรียนการสอนเป็นไปในรูปแบบของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

รัตติกร โสมสมบัติ (2563, หน้า 186-200) จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาและการพัฒนาที่ยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน พบว่า วิทยาลัยที่ได้รับรางวัลมีนโยบายและการจัดโครงสร้างการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อม

ที่ชัดเจน และเป็นลายลักษณ์อักษร ในการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู การจัดสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรในรายวิชาวิทยาศาสตร์และบูรณาการร่วมกับวิชาอื่นๆ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมครอบคลุมด้านการจัดการขยะ การประหยัดพลังงาน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ให้การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมหลากหลายรูปแบบ ทั้งการอบรมให้ความรู้ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ศศิภรณ์ สุวรรณรัตน์ (2564, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามนโยบายสถานศึกษาพอเพียงในอำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่า มีการบริหารสถานศึกษาตามนโยบายสถานศึกษาพอเพียง โดยรวมและในแต่ละด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ผลจากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามนโยบายสถานศึกษาพอเพียงโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามนโยบายสถานศึกษาพอเพียงโดยรวมไม่แตกต่างกัน

คณิศ คະชา (2565, หน้า 76) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา อำเภอสอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร และข้าราชการครูในสถานศึกษาอำเภอสอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ต่อการศึกษาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาอำเภอสอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์การทำงาน

นิรมล วิชิต (2565, หน้า 143-153) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการปลูกจิตสำนึกเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนย่านคลองแสนแสบและคลองสาขา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่าโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ “โรงเรียนอีโคสคูล พื้นที่คลองแสนแสบ” จัดโรงเรียนทั้งระบบให้เป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยมีกลไก 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 4) ด้านการมีส่วนร่วม และสร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา บุคลากรในโรงเรียนมีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนตระหนักถึงปัญหาและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

ปฎิมา พูนทรัพย์, และคนอื่นๆ (2565, หน้า 35-36) ได้ศึกษาสภาพปัญหา และนำเสนอแนวทางการบริหารสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่าปัญหาการบริหารสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 อยู่ในระดับมาก โดยมีปัญหาด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะผู้บริหารยังไม่สามารถดำเนินการบริหารแบบบูรณาการตามนโยบายที่วางไว้ ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดจิตสำนึกร่วมกันในการรักษาสิ่งแวดล้อม

พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล, สิริวัชร สิ้นจินดาวงศ์, และชัยวิจิต เขียวรชนะ (2565, หน้า 83-91) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา การพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุด รองลงมาคือด้านหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ส่วนด้านการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาน้อยที่สุด

อารยา คณารักษ์ (2565, หน้า 168-188) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องแนวทางการจัดการศึกษาของครูเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดระยอง พบว่า การจัดการศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ครูที่มีประสบการณ์สอนแตกต่างกัน มีสภาพการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดระยองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูสามารถนำมาบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ได้แก่ ปัญหาขยะ เพราะเป็นปัญหาที่ใกล้ตัวนักเรียนมากที่สุด

พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล, สิริวัชร สิ้นจินดาวงศ์, และชัยวิจิต เขียวรชนะ (2565, หน้า 30 - 42) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารที่ส่งเสริมความสำเร็จของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า

การจัดการเรียนการสอนของครูส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมากที่สุด มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เครือข่ายสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมขยะกับชุมชน แนวทางการบริหารที่ส่งเสริมความสำเร็จของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประกอบด้วย 1) ส่งเสริม พัฒนาหลักสูตรกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ 2) สร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อม 3) ส่งเสริมการบริหารงบประมาณ 4) กำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 5) ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิทัศน์ของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 6) พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ในการจัดการขยะ การอนุรักษ์น้ำ และการประหยัดไฟฟ้าของทุกฝ่ายในโรงเรียน

ณัฐพงศ์ อิ่มใจ, นิวัตต์ น้อยมณี, และอศวิน เสนีย์ชัย (2566, หน้า 256-258) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา มีการวิเคราะห์สภาพภายในและภายนอกองค์กร ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุภารกิจและเป้าหมายที่ตั้งไว้ ด้านการติดตามและควบคุมการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาทั้ง 5 ด้าน คือ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การมีส่วนร่วมการสร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา และผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

นิชาภา เจริญรวาย (2566, หน้า 70-88) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง พบว่า การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามระดับความคิดของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยรวมอยู่ระดับมาก ด้านกายภาพสถานศึกษาขาดการส่งเสริมให้มีการดูแลรักษาสภาพภูมิทัศน์ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ พบว่าสถานศึกษามีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานแต่มีวิธีการแก้ปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อมอย่างเป็นระบบอยู่ในลำดับสุดท้าย ส่งเสริมการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติจริง การสอนแบบโครงการ

ปาริฉัตร ทอมศิลป์, และคนอื่นๆ (2567, หน้า 90 -101) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอย่างมาก คือ ด้านการมีส่วนร่วม

และการสร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษามีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและบูรณาการกับหลักสูตร เน้นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ราฟาเอล (Raphael, 2015, pp.1-24) ได้ศึกษาการบูรณาการสิ่งแวดล้อมในหลักสูตรวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศเบนิน แอฟริกาตะวันตก การรับรู้และความท้าทายของครู พบว่าครูประเมินการรับรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาทั้งเรื่องการรับรู้ของตนเอง ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และได้ให้ความเห็นว่าควรสร้างค่านิยม ความรู้สึกห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นควรให้โอกาสให้นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์จริงในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ควรมีเรื่องของสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ในหลักสูตรเพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในประเทศ ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มการรับรู้ของนักเรียน นอกจากนี้ยังพบว่าครูส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา

โรซิโอ, อัลคันทารา, และลิมอน (Rocío, Alcántara, & Limón, 2017, pp.968-974) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความซับซ้อนของสิ่งแวดล้อม ศึกษาในส่วนของแนวคิดและกลยุทธ์การสอนจากครู เพื่อศึกษาความรู้และเปรียบเทียบแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางหรือกระบวนการที่ตั่งไว้ สำหรับการดูแลอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา พบว่า ครูส่วนมากคิดว่าการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนต้องแยกประเด็นสาเหตุอย่างชัดเจน ทำให้เกิดความเชื่อว่าการจัดการศึกษาเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจต้องเป็นการจัดการเรียนแบบแยกรายวิชา หรือเนื้อหาออกมอย่างชัดเจน ครูที่มีความสามารถทางการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ขาดการแบ่งปันประสบการณ์สิ่งที่ดีที่ตนนำไปปรับใช้ในการสอน และมองว่าการจัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิชาวิทยาศาสตร์เท่านั้น ส่วนวิชาอื่นๆ มีความเกี่ยวข้องน้อยจึงไม่ให้ความสำคัญกับการนำมาบูรณาการในบทเรียน

มิกาเอลา, กาเบรียล, และเจอร์อลด์ (Michaela, Gabriele, & Gerold, 2018, p.435) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม กับการเข้าถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชน จากผลการศึกษาพบว่า ความเข้าใจทางสิ่งแวดล้อมของประชาชนเป็นพื้นฐานของการมีส่วนร่วมการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่า และแนวคิดในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

หยางชู, ชรินทร์, และจารุณี (Yang Chu, Charin, & Jarunee, 2019, p.137) ได้ศึกษาการรู้และพฤติกรรมจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย ได้ศึกษาบริบทการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมการรู้และพฤติกรรมจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย และเปรียบเทียบพฤติกรรมจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อม จำแนกตามปัจจัย

ของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนร้อยละ ร้อยละ 55.0 คิดว่ามลพิษทางน้ำเป็นปัญหา มากที่สุด ร้อยละ 77.5 โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นักเรียน ร้อยละ 95.4 มีการรู้สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 87.1 และมีการอนุรักษ์น้ำมากที่สุด นักเรียน ที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อมมากกว่านักเรียน ศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก-กลาง ($p\text{-value} < .05$) การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่ นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยเน้นการนำเสนอผลกระทบจากการทำลายสิ่งแวดล้อมนักเรียนจะเกิด การตระหนักในปัญหา สิ่งแวดล้อม

ราเชล, คอร์เนเลีย, คาทรินา, และแอนดรูว์ (Rachel, Cornelia, Katrina, & Andrew, 2020, pp.2-12) ศึกษาการหาหลักฐานในการบูรณาการแนวทางด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในบริบท ของโรงเรียนเพื่อดูแลเยาวชนให้มีสุขภาพดีและตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แนวทางด้านสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมในบริบทของโรงเรียน พบว่ามีลักษณะ ดังนี้ 1) การเรียนการสอนเป็นการเรียนรู้แบบ ลงมือทำ เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ ทั้งนี้ความตระหนักด้าน สิ่งแวดล้อมของผู้เรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การเข้าถึงพื้นที่สีเขียว แต่ขึ้นอยู่กับวิธีการสอนของครู โดยครูทำ หน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรม ช่วยกระตุ้นให้เกิดการคิด 2) การใช้ประโยชน์จาก สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่นการให้ ผู้เรียนได้ปลูกพืชในพื้นที่ของโรงเรียนร่วมกันปรับปรุง สภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ดีขึ้น สำหรับโรงเรียนที่ไม่มีพื้นที่ว่างสามารถจัดกิจกรรมในลักษณะของ การไปเยี่ยมชมธรรมชาติในชุมชนภายในท้องถิ่นได้ 3) มีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม 4) ร่วมพัฒนาไป พร้อมกันทั้งโรงเรียนเน้นการปลูกฝังค่านิยมจริยธรรมเกี่ยวกับการมีสุขภาพดีและตระหนักต่อ สิ่งแวดล้อม

ลิลี่, และซัวกุน (Lili, & Xiaokun, 2021, p.325) ได้ทำการศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อม ที่สนับสนุนการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา ในประเทศจีนนับตั้งแต่การปฏิรูปหลักสูตรครั้งแรกในช่วง ทศวรรษที่ 1990 การศึกษาในประเทศจีนมุ่งเป้าไปที่การสร้างรูปแบบการศึกษา ที่นักเรียนเป็น ศูนย์กลางตามความคิดสร้างสรรค์ การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการสำรวจเรื่องสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน การเรียนรู้ระดับประถมศึกษาในปัจจุบันเป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ที่ดำเนินการสำรวจจากโรงเรียน ประถมในจีน ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ ที่ส่งผลกระทบต่อกาดำเนินการตามกิจกรรมในโรงเรียน โดย ใช้วิธีการเชิงคุณภาพสำหรับการตรวจสอบสามด้าน ดังนี้ 1) กิจกรรมในห้องเรียน 2) พฤติกรรม การสอน และ 3) การประเมินผล ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมใน โรงเรียนสามารถสนับสนุนการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ แต่ยังคงพบว่า การจัดการด้านสภาพแวดล้อมที่ สนับสนุนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมศักยภาพความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนจะถูกนำไปปฏิบัติในระดับที่ ต่ำมาก โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทำให้พอสรุปได้ว่า การดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีแนวทางในการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยกำหนดตามพันธกิจ 4 ด้าน ดังนี้

- 1) นโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ
- 2) การจัดการกระบวนการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา
- 3) ระบบการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
- 4) การมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา

อย่างไรก็ตามการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องมีการจัดทำเป็นแผนและโครงการให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และนโยบายของทางโรงเรียน มีการจัดทำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมโดยให้เครือข่ายการมีส่วนร่วม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ มีบูรณาการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเข้าในทุกกลุ่มสาระวิชา จัดกิจกรรมโดยเน้นกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติจริง มีระบบการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ชุมชน มีการติดตามผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงาน โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
4. การหาคุณภาพเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 135 คน และครู จำนวน 1,027 คน รวมทั้งสิ้น 1,162 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1, 2566, หน้า 4)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1978, pp.727-728) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวนรวมทั้งผู้บริหารและครูจำนวน 298 คน โดยกำหนดอัตราส่วน ผู้บริหาร : ครูคิดเป็นร้อยละ 30 : 70 ได้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 90 คน ครู 208 คน โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้ 1) ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดของผู้บริหารสถานศึกษาและครู มาคำนวณหาขนาดความพอดี จากสถานศึกษาทั้ง 3 ขนาดคือสถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random

sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา แล้วคำนวณหากลุ่มตัวอย่างในแต่ละขนาดของสถานศึกษาโดยใช้วิธีเทียบบัญญัติไตรยางค์ สามารถจำแนกได้ ดังรายละเอียดใน ตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566

ขนาด สถานศึกษา	จำนวนประชากร			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		
	ผู้บริหาร	ครู	รวม	ผู้บริหาร	ครู	รวม
ใหญ่	2	160	162	2	8	10
กลาง	47	512	559	25	65	90
เล็ก	86	355	441	63	135	198
รวม	135	1,027	1,162	90	208	298

ที่มา : ข้อมูล 21 พฤศจิกายน 2566 ระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ประเภทคำถามปลายปิด (closed form) ซึ่งผู้ค้นคว้าได้ศึกษารอบแนวคิดพันธกิจหลักของโรงเรียนอีโคสคูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษานำมาประกอบในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ซึ่งครอบคลุมขอบข่ายการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 4 ด้าน คือ 1) ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านระบบการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการมีส่วนร่วมและ

เครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับการให้คะแนนมี ดังนี้

- 5 หมายถึง มีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดตัวแปร และข้อรายการ
2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา และสังเคราะห์ ตามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อรายการที่เหมาะสม โดยพิจารณาให้ครอบคลุมเนื้อหาของแต่ละด้านให้เหมาะสมและดีที่สุด
3. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมเกี่ยวกับ สภาพปัญหา การดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามพระศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ตามการดำเนินงานโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 4 ด้าน คือ 1) ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้าง การบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านระบบการจัดการทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม 4) ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา
4. ผู้ค้นคว้าอิสระสร้างแบบสอบถาม โดยผู้ค้นคว้าอิสระได้กำหนดสร้างข้อคำถามฉบับ ร่างตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ในการทำงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 4 ด้าน ให้กับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
5. นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับแก้ไขตามคำแนะนำ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้ค้นคว้าได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้ เพื่อพิจารณา ปรับปรุงให้สอดคล้องและเหมาะสมกับขอบเขตที่กำหนดเสนอร่างแบบสอบถามต่อผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และปรับปรุงแก้ไข วิธีที่ใช้ในการตรวจสอบ

คือ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence : IOC) (สุวริย์ ศิริโกศาภิรมย์, 2553, หน้า 90) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาในเครื่องมือ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

2. หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากการทดลองใช้ทุกฉบับ มาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการคำนวณด้วยสูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1971, p.160) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.856

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ค้นคว้าอิสระดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นำแบบสอบถาม ส่งไปถึงผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคนโดยผ่านระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1

3. ผู้ค้นคว้าอิสระติดตามรับแบบสอบถามด้วยตนเองภายใน 1 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายข้อมูล

ผู้ค้นคว้าอิสระดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ และถูกต้องแล้วดำเนินการ ดังนี้

1. หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. วิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามทรรศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยยึดเกณฑ์ ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550, หน้า 77)

4.50 - 5.00 หมายถึง มีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง มีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง มีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง มีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง มีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. เปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทรรศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยการทดสอบที (t-test) เกี่ยวกับตำแหน่ง และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) เกี่ยวกับประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษา เมื่อมีนัยสำคัญทางสถิติจึงเปรียบเทียบรายคู่ โดยการใช้แบบทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe's)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังนี้

1. การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เป็นตัวแทนของประชากร โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คำนวณจากสูตร (Yamane, 1978, p.1089)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ	N	แทน	จำนวนประชากร
	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ที่ยอมรับได้ .05

2. การหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ความสอดคล้องของเนื้อหา นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้สูตรการหาค่า IOC (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 73) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา
	R	แทน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อคำถาม โดยที่ ค่า 1 คือ ข้อคำถามนั้นสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน ค่า 0 คือ ข้อคำถามนั้นไม่แน่ใจว่าจะวัดได้ ค่า -1 คือ ข้อคำถามนั้นไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ

ผลการตรวจสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ถ้าค่าข้อคำถามนั้นมีค่าดัชนีมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ข้อคำถามนั้นควรนำไปใช้ แต่ถ้าข้อคำถามนั้นมีค่าดัชนีต่ำกว่า 0.5 ข้อคำถามนั้นถูกตัดออกหรือปรับปรุงใหม่

3. การหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) คำนวณจากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 76) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$a = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ	a	แทน	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อคำถาม
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

4. หาค่าร้อยละ (percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 35-40) โดยใช้สูตรดังนี้

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	n	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

5. การหาค่าเฉลี่ย (mean) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 86) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

6. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 106) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$S. D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	คะแนนแต่ละข้อ
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

7. ทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน

7.1 กรณีที่ความแปรปรวนของประชากรทั้งสองกลุ่มเท่ากัน ($\sigma_1^2 = \sigma_2^2$) จากสูตร

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{(n_1-1)s_1^2 + (n_2-1)s_2^2}{n_1+n_2-2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}}, \quad df = n_1 + n_2 - 2$$

7.2 ในกรณีที่ความแปรปรวนของประชากรทั้งสองกลุ่มไม่เท่ากัน ($\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$) จากสูตร (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 303)

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที (t-statistic)
	\bar{X}_1	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	s_1^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	n_1	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	\bar{X}_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	s_2^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	n_2	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	df	แทน	องศาแห่งความอิสระ (degree of freedom)

8. การทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ กรณีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one - way ANOVA) ด้วยวิธีทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe') (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 88)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test)
	MS_b	แทน	ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม (mean square between group)
	MS_w	แทน	ความแปรปรวนระหว่างภายในกลุ่ม (mean square within group)

9. การคิดค่าเฉลี่ยโดยใช้เชฟเฟ้ (Scheffe's method) (เชิญ สามารถ, 2545, หน้า 195)

$$F = \frac{(M_1 - M_2)^2}{MS_w \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right] (k - 1)}$$

เมื่อ	M_1	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1
	M_2	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 2
	MS_w	แทน	ความแปรปรวนระหว่างภายในกลุ่ม
	n_1	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	n_2	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	k	แทน	จำนวนกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัย เรื่อง สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผู้ศึกษาเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมาย ผู้ศึกษาขอกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (sample size)
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (mean)
$S.D.$	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติทดสอบที (t-test)
F	แทน	ค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test)
P	แทน	ค่าทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ
Df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom)
SS	แทน	ผลรวมของค่าเบี่ยงเบน (sum of squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมของกำลังสอบ (mean of squares)
$*p \leq .05$	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
$p > .05$	แทน	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 298 คน ผู้ศึกษาขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ตามความมุ่งหมายและสมมติฐานการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามพรรณนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ การหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมาย

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามพรรณนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยใช้การทดสอบที (t-test) สำหรับตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม คือ ตำแหน่ง และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) โดยใช้ค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test) สำหรับตัวแปรที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe' method)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน ขนาดสถานศึกษา แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน (n=298 คน)	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
ผู้บริหารสถานศึกษา	90	30.20
ครู	208	69.80
รวม	298	100.00
ประสบการณ์ทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	99	33.22
5 - 10 ปี	55	18.46
มากกว่า 10 ปี	144	48.32
รวม	298	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน (n=298 คน)	ร้อยละ
ขนาดสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก (นักเรียนตั้งแต่ 1-119 คนลงมา)	198	66.44
ขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 120-719 คน)	90	30.20
ขนาดใหญ่ (นักเรียนตั้งแต่ 720 คนขึ้นไป)	10	3.36
รวม	298	100.00

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู คิดเป็นร้อยละ 69.80 ประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.32 และขนาดสถานศึกษาเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 66.44

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามธรรมชาติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามธรรมชาติของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ	ระดับปัญหา			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในแผนปฏิบัติการ/โครงการของสถานศึกษา	2.00	0.45	น้อย	8
2. ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	2.09	0.59	น้อย	6

ตาราง 3 (ต่อ)

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและ โครงสร้างการบริหารจัดการ	ระดับปัญหา			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับ
3. ผู้บริหารสถานศึกษาประชุมชี้แจงนโยบายโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน แก่ครู และ บุคลากร รับทราบว่าสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	1.98	0.44	น้อย	10
4. สถานศึกษามีการกำหนดโครงสร้างการบริหารโรงเรียน ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน	2.83	0.67	ปานกลาง	2
5. ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบงาน การบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน	1.90	0.55	น้อย	12
6. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดการประชุมครู บุคลากรทางการ ศึกษาเพื่อกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการด้าน สิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน	1.89	0.57	น้อย	14
7. ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน	2.83	0.57	ปานกลาง	1
8. สถานศึกษากำหนดกิจกรรม/โครงการ/โครงการงาน ด้าน สิ่งแวดล้อมศึกษา ไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน	1.89	0.55	น้อย	13
9. สถานศึกษากำหนดกิจกรรม/โครงการ/โครงการงาน ที่ สนับสนุนการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้าน สิ่งแวดล้อมศึกษา ไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน	1.92	0.49	น้อย	11
10. สถานศึกษาจัดสรรงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม/ โครงการ/โครงการงาน มีความเพียงพอและเหมาะสม	2.02	0.47	น้อย	7
11. สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ ดำเนินโครงการ/กิจกรรม/โครงการงาน	2.00	0.59	น้อย	9

ตาราง 3 (ต่อ)

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและ โครงสร้างการบริหารจัดการ	ระดับปัญหา			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับ
12. สถานศึกษาส่งเสริมการกำกับ ดูแล ติดตาม และ ประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	2.10	0.48	น้อย	4
13. สถานศึกษาสรุปผลงาน/รายงานผลการดำเนินงาน โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	2.10	0.50	น้อย	5
14. สถานศึกษามีการกำหนดโครงสร้างการบริหารโรงเรียน ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน	2.11	0.46	น้อย	3
ภาพรวม	2.12	0.40	น้อย	

จากตาราง 3 พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามธรรมชาติของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ โดยภาพรวมมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.12$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณารายข้อส่วนใหญ่มีระดับสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือผู้บริหารสถานศึกษากำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 0.57) และสถานศึกษามีการกำหนดโครงสร้างการบริหารโรงเรียนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 0.67) มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง รองลงมาคือ สถานศึกษานำผลการรายงานผลการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาไปใช้ในการพัฒนางานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 2.11$, S.D. = 0.46) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือผู้บริหารสถานศึกษาจัดการประชุมครู บุคลากรทางการศึกษาเพื่อกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน ($\bar{X} = 1.89$, S.D. = 0.57)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา	ระดับปัญหา			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. สถานศึกษาจัดอบรม/ศึกษาดูงาน/เพื่อพัฒนาครูและ บุคลากร ในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ศึกษา	3.04	0.37	ปานกลาง	5
2. สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรที่บูรณาการแนวคิด สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้าในหลักสูตร การเรียนการสอน	3.00	0.38	ปานกลาง	8
3. สถานศึกษาประเมินผลการใช้หลักสูตรบูรณาการ สิ่งแวดล้อมศึกษา	3.87	0.44	มาก	2
4. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครู บุคลากรทาง การศึกษา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ สิ่งแวดล้อมศึกษาตามความสนใจของนักเรียน	2.18	0.59	น้อย	10
5. สถานศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่หลากหลาย	3.05	0.40	ปานกลาง	4
6. สถานศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่เน้นการลงมือปฏิบัติ	4.75	0.57	มากที่สุด	1
7. สถานศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้แบบโครงงานเกี่ยวกับ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน/ชุมชน	2.92	0.62	ปานกลาง	9
8. สถานศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมจากภูมิปัญญา ท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน	3.02	0.49	ปานกลาง	7
9. สถานศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรม/โครงการ/โครงการที่ เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน เช่น เรื่องขยะ ด้านน้ำ ด้านพลังงาน การใช้ วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	3.04	0.49	ปานกลาง	6

ตาราง 4 (ต่อ)

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา	ระดับปัญหา			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับ
10. สถานศึกษาจัดกิจกรรม/โครงการ/โครงการงาน ที่สนับสนุนการจัดการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม	3.82	0.57	มาก	3
ภาพรวม	3.27	0.34	ปานกลาง	

จากตาราง 4 พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามธรรมชาติของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ด้านกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.27, S.D. = 0.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาส่งเสริมการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่เน้นการลงมือปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.75, S.D. = 0.57$) รองลงมา คือ สถานศึกษาประเมินผลการใช้หลักสูตรบูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา ($\bar{X}=3.87, S.D.=0.44$) และสถานศึกษาจัดกิจกรรม โครงการโครงการงานที่สนับสนุนการจัดการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=3.82, S.D. = 0.57$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษาตามความสนใจของนักเรียน ($\bar{X} = 2.18, S.D. = 0.59$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามธรรมชาติของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ระดับปัญหา			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. สถานศึกษาส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนด้านขยะ ด้านน้ำ ด้านพลังงาน ด้านการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	2.29	0.47	น้อย	8

ตาราง 5 (ต่อ)

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ระดับปัญหา			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับ
2. สถานศึกษาส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยใช้หลัก “3R” ได้แก่ การลดปริมาณขยะ Reduce การนำมาใช้ซ้ำ Reuse และหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ Recycle	3.03	0.59	ปานกลาง	6
3. สถานศึกษาจัดระบบการใช้ทรัพยากรน้ำภายในโรงเรียน อย่างเป็นระบบ	3.04	0.56	ปานกลาง	5
4. สถานศึกษาส่งเสริมการจัดการด้านพลังงาน เช่น ปิดไฟฟ้าเมื่อไม่ใช้ การใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าที่มีมาตรฐาน	2.29	0.62	น้อย	9
5. สถานศึกษาส่งเสริมให้ครู บุคลากรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการขยะในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.06	0.49	ปานกลาง	3
6. สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการขยะในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.05	0.65	ปานกลาง	4
7. สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการประหยัดน้ำ ประหยัดพลังงานไฟฟ้า	2.42	0.61	น้อย	7
8. สถานศึกษาประชาสัมพันธ์กิจกรรมในการจัดการทรัพยากรของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับรู้อย่างสม่ำเสมอ	3.82	0.63	มาก	1
9. สถานศึกษาจัดเก็บข้อมูล/สถิติ ข้อมูลการใช้ไฟฟ้าและไฟฟ้าของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ	3.81	0.69	มาก	2
10. สถานศึกษาส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น มีที่คัดแยกขยะ มีป้ายการลดการใช้พลาสติก ป้ายประหยัดน้ำและพลังงานไฟฟ้า	2.27	0.57	น้อย	10
ภาพรวม	2.91	0.40	ปานกลาง	

จากตาราง 5 พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ใน

ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.91$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และระดับน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาประชาสัมพันธ์กิจกรรมในการจัดการทรัพยากรของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับรู้อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.63) รองลงมาคือ สถานศึกษาจัดเก็บข้อมูล สถิติ ข้อมูลการใช้ไฟฟ้าและน้ำของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.69) และสถานศึกษาส่งเสริมให้ครู บุคลากรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการขยะในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.06$, S.D. = 0.49) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ สถานศึกษาส่งเสริมการจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น มีที่คัดแยกขยะ มีป้ายการลดการใช้พลาสติก ป้ายประหยัดน้ำและพลังงานไฟฟ้า ($\bar{X} = 2.27$, S.D. = 0.57)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามธรรมชาติของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา	ระดับปัญหา			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันระหว่างสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดแหล่งเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา	3.93	0.32	มาก	4
2. การส่งเสริมให้จัดตั้งชุมนุม/ชมรม/สภาพนักเรียนที่ดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน	3.04	0.30	ปานกลาง	9
3. การขยายเครือข่ายชมรม ศึกษานิเทศก์ กิจกรรมสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้กับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา	2.99	0.35	ปานกลาง	10
4. สถานศึกษาสร้างเครือข่ายเพื่อให้ชุมชน/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน	3.92	0.31	มาก	5
5. ผู้บริหารสถานศึกษาและเครือข่ายมีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่สวยงาม สะอาด ร่มรื่นปลอดภัย	4.83	0.53	มากที่สุด	1

ตาราง 6 (ต่อ)

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่าย สิ่งแวดล้อมศึกษา	ระดับปัญหา			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับ
6. สถานศึกษาและเครือข่ายมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแหล่ง เรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมศึกษา	4.79	0.69	มากที่สุด	2
7. สถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ศึกษาร่วมกับเครือข่ายเช่นการเรียนรู้เรื่องการคัดแยก ขยะ การปลูกผักปลอดสารพิษ	3.24	0.67	ปานกลาง	7
8. สถานศึกษาจัดกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายในการรณรงค์ เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษาและชุมชน	3.24	0.66	ปานกลาง	6
9. สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนงบประมาณ/ความ ร่วมมือต่างๆ จากชุมชน/หน่วยงานต่างๆ /ผู้ปกครองใน การดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนา ที่ยั่งยืน	3.98	0.60	มาก	3
10 สถานศึกษาประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้าน สิ่งแวดล้อมและเผยแพร่ผลงานสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืนของสถานศึกษาให้แก่ผู้ปกครองและ ชุมชนทราบ	3.16	0.44	ปานกลาง	8
ภาพรวม	3.65	0.35	มาก	

จากตาราง 6 พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามธรรมชาติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษามีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับ (\bar{X} =3.65, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและเครือข่ายมีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่สวยงาม สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย (\bar{X} = 4.83, S.D. = 0.53) รองลงมาสถานศึกษาและเครือข่ายมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

สิ่งแวดล้อมศึกษา ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.69) และสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนงบประมาณความร่วมมือต่างๆ จากชุมชน หน่วยงานต่างๆ ผู้ปกครองในการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.60) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ การขยายเครือข่ายชมรม ชุมชนกิจกรรมสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้กับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{X} = 2.99$, S.D. = 0.35)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนคติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน ภาพรวม	ระดับปัญหา			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ	2.12	0.40	น้อย	4
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา	3.27	0.34	ปานกลาง	2
3. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2.91	0.40	ปานกลาง	3
4. ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา	3.65	0.35	มาก	1
ภาพรวม	2.99	0.24	ปานกลาง	

จากตาราง 7 พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนคติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.99$, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ส่วนใหญ่มีระดับปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.35) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 0.34) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 2.12$, S.D. = 0.40)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนคติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนคติของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=90)		ครู (n=208)		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	1. ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและ โครงสร้างการบริหารจัดการ	2.10	0.47	2.13		
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้าน สิ่งแวดล้อมศึกษา	3.26	0.35	3.27	0.34	0.294	.769
3. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	2.90	0.45	2.91	0.37	0.182	.856
4. ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่าย สิ่งแวดล้อมศึกษา	3.68	0.28	3.64	0.37	1.072	.285
ภาพรวม	2.99	0.26	2.99	0.23	.022	.982

จากตาราง 8 พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนคติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบความแปรปรวนทางเดียวสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนคติของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
1. ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและ โครงสร้างการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	0.516	2	0.258	1.569	.210
	ภายในกลุ่ม	48.544	295	0.165		
	รวม	49.061	297			

ตาราง 9 (ต่อ)

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.341	2	0.171	1.408	.246
	ภายในกลุ่ม	35.720	295	0.121		
	รวม	36.062	297			
3. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	0.420	2	0.120	0.747	.475
	ภายในกลุ่ม	47.419	295	0.161		
	รวม	47.659	297			
4. ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่าย สิ่งแวดล้อมศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.246	2	0.123	0.987	.374
	ภายในกลุ่ม	36.760	295	0.125		
	รวม	37.006	297			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.045	2	0.023	0.363	.696
	ภายในกลุ่ม	18.295	295	0.062		
	รวม	18.340	297			

จากตาราง 9 พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามทัศนคติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนคติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและ โครงสร้างการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	0.187	2	0.093	0.564	.569
	ภายในกลุ่ม	48.874	295	0.166		
	รวม	49.061	297			

ตาราง 10 (ต่อ)

สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.005	2	0.502	4.227	.015*
	ภายในกลุ่ม	35.056	295	0.119		
	รวม	36.061	297			
3. ด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	1.500	2	0.750	4.793	.009*
	ภายในกลุ่ม	46.159	295	0.156		
	รวม	47.659	297			
4. ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่าย สิ่งแวดล้อมศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.423	2	0.212	1.707	.183
	ภายในกลุ่ม	36.582	295	0.124		
	รวม	37.006	297			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.536	2	0.268	4.439	.013*
	ภายในกลุ่ม	17.804	295	0.060		
	รวม	18.340	297			

* $p \leq .05$

จากตาราง 10 พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามธรรมชาติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะใช้การทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้สูตรเชฟเฟ้ (Scheffe's method) แสดงไว้ในตาราง 11

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนคติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

ขนาดของสถานศึกษา	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		3.24	3.38	3.20
ขนาดเล็ก	3.24	-	-0.14*	0.04
ขนาดกลาง	3.38		-	0.18
ขนาดใหญ่	3.20			-

* $p \leq .05$

จากตาราง 11 พบว่าของสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนคติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง

ตาราง 12 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนคติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ขนาดของสถานศึกษา	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		2.87	3.01	3.18
ขนาดเล็ก	2.87	-	-0.13*	-0.31
ขนาดกลาง	3.01		-	-0.17
ขนาดใหญ่	3.18			-

* $p \leq .05$

จากตาราง 12 พบว่าของสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามธรรมชาติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง

ตาราง 13 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามธรรมชาติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ภาพรวม

ขนาดของสถานศึกษา		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
	\bar{X}	2.96	3.06	3.03
ขนาดเล็ก	2.96		-0.10*	0.06
ขนาดกลาง	3.06			0.03
ขนาดใหญ่	3.03			-

* $p \leq .05$

จากตาราง 13 พบว่าของสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามธรรมชาติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ภาพรวม พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง มีสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามธรรมชาติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผู้ศึกษาได้สรุปผล อภิปรายผล และเสนอข้อเสนอแนะไว้ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผล
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 90 คน ครู จำนวน 208 คน รวมทั้งสิ้น 298 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ
ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำนวนทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1) ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา ลักษณะ

แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับ มีค่าความสอดคล้อง 0.80-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.856

3. การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษานำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ตามความมุ่งหมายและสมมติฐานการค้นคว้า ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทรรศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทรรศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยใช้การทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของนัยสำคัญทางสถิติ จึงนำมาทดสอบความแตกต่างเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe' method)

สรุปผล

การค้นคว้าอิสระเรื่อง สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทรรศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู คิดเป็นร้อยละ 69.80 ประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.32 และขนาดสถานศึกษาเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 66.44 สรุปผลได้ ดังนี้

1. สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทรรศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

1.1 ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ ในภาพรวมมีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) สถานศึกษามีการกำหนดโครงสร้างการบริหารโรงเรียนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน 3) สถานศึกษามีการกำหนดโครงสร้างการบริหารโรงเรียนด้าน

สิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดการประชุมครู บุคลากรทางการศึกษาเพื่อกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน

1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ในภาพรวมมีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สถานศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่เน้นการลงมือปฏิบัติ 2) สถานศึกษาประเมินผลการใช้หลักสูตรบูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา 3) สถานศึกษาจัดกิจกรรม โครงการ โครงงาน ที่สนับสนุนการจัดการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษาตามความสนใจของนักเรียน

1.3 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมมีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สถานศึกษาประชาสัมพันธ์กิจกรรมในการจัดการทรัพยากรของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับรู้อย่างสม่ำเสมอ 2) สถานศึกษาจัดเก็บข้อมูล/สถิติ ข้อมูลการใช้น้ำและไฟฟ้าของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ 3) สถานศึกษาส่งเสริมให้ครู บุคลากรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการขยะในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สถานศึกษาส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น มีที่คัดแยกขยะ มีป้ายการลดการใช้พลาสติก ป้ายประหยัดน้ำและพลังงานไฟฟ้า

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา ในภาพรวมมีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและเครือข่ายมีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่สวยงาม สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย 2) สถานศึกษาและเครือข่ายมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา 3) สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ความร่วมมือต่างๆ จากชุมชน หน่วยงานต่างๆ ผู้ปกครองในการดำเนินงานโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการขยายเครือข่ายชมรม ชุมชนุมกิจกรรมสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้กับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

1.5 ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

2.1 สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามประสบการณ์ทำงาน ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่าด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาและด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษาไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผู้ศึกษามีประเด็นอภิปรายดังนี้

1. สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

1.1 ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ มีสภาพปัญหาการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดผู้รับผิดชอบงานการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนโดยพิจารณาจากความเหมาะสมจัดการประชุมหัวหน้างานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน ร่วมกันกำหนดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่สนับสนุนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ประชุมชี้แจงนโยบายโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน แก่ครูและบุคลากร รับทราบว่าสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของอานนท์ ธิติคุณากร, และเพ็ญวรา ชูประวัตติ (2562, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อ

ส่งเสริมค่านิยมสีเขียวให้กับผู้เรียนในประเทศออสเตรเลียโดยได้วิเคราะห์เทียบเคียงกับการจัดการศึกษาของประเทศไทย พบว่าโรงเรียนในประเทศออสเตรเลียเชื่อมโยงแนวความคิดการเรียนรู้ที่จำเป็นเพื่อให้เกิดความสอดคล้องต่อการพัฒนาสังคมไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมค่านิยมสีเขียวให้กับสถานศึกษา โดยมีกิจกรรมการจัดการศึกษาตามบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตติกร โสมสมบัติ (2563, หน้า 186-200) ที่ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาและการพัฒนาที่ยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน พบว่าวิทยาลัยที่ได้รับรางวัลมีนโยบายและการจัดโครงสร้างการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน การจัดสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพงศ์ อิ่มใจ, นิวัตต์ น้อยมณี, และอัศวิน เสนิษฐ์ (2566, หน้า 256-258) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา มีการวิเคราะห์สภาพภายในและภายนอกองค์กร ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุภารกิจและเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา มีสภาพปัญหาการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา ขาดการส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่เน้นการลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม ในการจัดกิจกรรม โครงการ โครงการน้อยเกินไป ขาดการประเมินผลการใช้หลักสูตรบูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณิ อัครเดชเรืองศรี (2559, หน้า 254-256) ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า แนวทางการดำเนินงานมีวิธีการและองค์ความรู้ไม่มากพอที่จะจัดการกับทรัพยากรและสภาพแวดล้อม ขาดงบประมาณที่จะสนับสนุนการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของอมร ทรงพุมิ (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนายุวชนสีเขียวในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนแบบมีส่วนร่วม อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของยุวชน ขาดกิจกรรมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ วีระพงษ์ พิมพ์สาร (2561, หน้า 124-127) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพิเศษ กรุงเทพมหานคร พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมกับโรงเรียนเนื่องจากผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครองและตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหา ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อม

ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริญญาภรณ์ มาสวัสดิ์, ปิยะรักษ์ ประดับเพชรรัตน์, และจุฑามาศ แก้วมณี (2562, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมระดับมัธยมศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนขาด การสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน ครูมีภาระงานมากจนเกินไป ทำให้ผู้สอน ไม่มีเวลาในการปรับปรุงแนวการสอนให้มีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีสภาพปัญหา การดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาขาดการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมในการจัดการทรัพยากรของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับรู้อย่างสม่ำเสมอ การจัดเก็บข้อมูล สถิติ ข้อมูลการใช้น้ำและไฟฟ้าของโรงเรียนยังไม่เป็นระบบ การส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษาและ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการขยะ การประหยัดน้ำประหยัดไฟฟ้าในโรงเรียนยังขาด ความต่อเนื่อง การจัดระบบการใช้ทรัพยากรน้ำภายในโรงเรียนยังไม่เป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัย ของนิชาภา เจริญรวย (2566, หน้า 70-88) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง พบว่าสถานศึกษาขาดการส่งเสริมให้มีการดูแลรักษาสภาพภูมิทัศน์ให้เอื้อ ต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอารยา คณารักษ์ (2565, หน้า 168-188) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาของครูเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดระยอง พบว่าครูบูรณาการการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมี ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาขยะ เพราะเป็นปัญหาที่ใกล้ตัวนักเรียนมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของพลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล, สิรินคร สิ้นจินดาวงศ์, และชัยวิชิต เขียวระชนะ (2565, หน้า 30 -42) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารที่ ส่งเสริมความสำเร็จของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า การจัดการเรียนการสอนของครูส่งผลต่อ ความสำเร็จของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมากที่สุด โรงเรียนส่งเสริมและพัฒนา หลักสูตรกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และปรับปรุงภูมิทัศน์ของโรงเรียน ส่งเสริม การจัดการกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมขยะกับชุมชน พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อย่างยั่งยืน ในการจัดการขยะ การอนุรักษ์น้ำ และการประหยัดไฟฟ้าของทุกฝ่ายในโรงเรียน

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาขาดการส่งเสริมและให้ความสำคัญกับเครือข่าย ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ศึกษา ขาดการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ความร่วมมือต่างๆ จากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน ต่างๆ ในการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ชุมชนไม่มีส่วนร่วม

ในการวางแผนส่งเสริมกิจกรรมสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา มีการใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้น้อยเกินไป สอดคล้องกับ ปฏิมา พูนทรัพย์, และคนอื่นๆ (2565, หน้า 35-36) ได้ศึกษาสภาพปัญหา และนำเสนอแนวทางการบริหารสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ปัญหาการบริหารสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 อยู่ในระดับมาก โดยมีปัญหาด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะผู้บริหารยังไม่สามารถดำเนินการบริหารแบบบูรณาการตามนโยบายที่วางไว้ ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดจิตสำนึกร่วมกันในการรักษาสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ ภูวนภัส พุ่มไม้ (2560, หน้า 192-196) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดตาก พบว่าด้านที่มีระดับปัญหาในการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดตาก ระดับมาก คือ ด้านหลักการ วิธีการและการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ขาดแผนดำเนินการตามแผน โครงการ ขาดกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมปลูกไม่ร่มเงา และขาดการร่วมกับชุมชนจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและขาดการดูแลรอบบริเวณโรงเรียนให้สามารถเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทรรศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

2.1 สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทรรศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา และครูมีความรู้ความเข้าใจ การดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายและจุดเน้น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ด้านการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมโรงเรียนตามวิสัยทัศน์ของอีโคสคูล (Eco-school) และแนวคิดการพัฒนาทั้งโรงเรียน ไปยังสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ทำให้สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจำแนกตามตำแหน่งในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศศิภรณ์ สุวรรณรัตน์ (2564, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามนโยบายสถานศึกษาพอเพียงในอำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามนโยบายสถานศึกษาพอเพียงโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตาม ทรรศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน ที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครุมีความรู้ความเข้าใจตามแนวทางการดำเนินงาน โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการโรงเรียน ที่มีเป้าหมาย เพื่อพัฒนานักเรียน โดยนำเรื่องการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้าสู่การดำเนินงาน ของโรงเรียนในทุกด้าน ส่งผลให้การบริหารงานและการปฏิบัติงานมีทัศนคติที่เหมือนกัน ย่อมวิเคราะห์ปัญหาเหมือนกัน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา จันทร์กระจ่าง (2562, หน้า 68) ได้ศึกษาการบริหารงานทั่วไปด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร เขตกลุ่มกรุงธนใต้ พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานทั่วไปด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตกลุ่มกรุงธนใต้กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่าภาพรวมไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ คณศ คชะ (2565, หน้า 76) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในสถาน ศึกษา อำเภอสอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 พบว่า ความคิดเห็น ของผู้บริหาร และข้าราชการครู ต่อการศึกษาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา จำแนก ตามประสบการณ์การทำงาน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจ เป็นเพราะประสบการณ์การทำงาน

2.3 สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตาม ทรรศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่ง สอดคล้องกับสมมุติฐาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็กผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษาตามความสนใจของ นักเรียน ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน เช่น มีที่คัดแยกขยะ มีป้ายการลดการใช้พลาสติก ป้ายประหยัดน้ำและพลังงานไฟฟ้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระพงษ์ อุปแก้ว, สุเทพ ทองประดิษฐ์ (2558, หน้า 129) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียน ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 พบว่า ผู้บริหารและ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินการตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมโดยใช้โรงเรียนเป็น ฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียนโดยรวม พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

การค้นคว้าอิสระสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาพบว่าสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก คือการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้สวยงาม สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา ดังนั้นโรงเรียนควรมีการศึกษาข้อมูลการดำเนินงานร่วมกับชุมชนและเครือข่าย เพื่อนำมาเป็นแนวทางวางแผนการดำเนินงาน ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ความร่วมมือต่างๆ จากชุมชน หน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่ต้องการ

1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง คือการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่เน้นการลงมือปฏิบัติ ควรมีหลักสูตรท้องถิ่นที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา ควรมีการประเมินผลการใช้หลักสูตร และควรจัดกิจกรรม โครงการ โดยให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม

1.3 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง คือ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับรู้ ควรมีการจัดเก็บข้อมูล สถิติ ข้อมูลการใช้น้ำและไฟฟ้า ของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมให้ครู บุคลากรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการขยะในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย คือ การมอบหมายหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามความเหมาะสมกับงาน ตามความรู้ความสามารถ และมีโครงสร้างการบริหารโรงเรียนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ควรมีการนำผลการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา ไปใช้ในการพัฒนางานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนางานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บรรณานุกรม

- กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม. (2567). **คู่มือกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความหลากหลายทางชีวภาพ**. กรุงเทพฯ : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- _____. (ม.ป.ป.). **สิ่งแวดล้อมศึกษา**. สืบค้น ธันวาคม 1, 2567, จาก https://ecoschool.dcce.go.th/vision_sub.php?id=7.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2563). **ประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง นโยบายสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2567). **แนวทางการเตรียมความพร้อมการดำเนินงานโรงเรียนอีโคสคูล (Eco-School) ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2547). **แนวทางการพัฒนาโรงเรียนยั่งยืน (A Guide to a Sustainable School)**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- _____. (2555). **แนวทางสร้างสรรค์โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Eco-school)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- _____. (2557). **สรุปผลการดำเนินงานโรงเรียนอีโคสคูลระดับต้น Beginner Eco-School**. กรุงเทพฯ : กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม.
- _____. (2558). **โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- _____. (2559). **คู่มือ แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนอีโคสคูล (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- _____. (2561). **นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- _____. (2565). **ระบบโรงเรียนอีโคสคูล โรงเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นโรงเรียนอีโคสคูล (Eco-school) ระดับต้น ปี 2565-2568**. สืบค้น พฤศจิกายน 28, 2567, จาก <https://datacenter.dcce.go.th/service-portal/eco-school-system/derivation/>.
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2564). **นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2580**. กรุงเทพฯ : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2, 2545. ระเบียบการดำเนินงานสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.**
- _____. (2551). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.**
- _____. (2552). **2552 ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.**
- กานดา จินตามงคล. (2558). **การจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลเหมืองง่า อำเภอลำพูน จังหวัดลำพูนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน. สารนิพนธ์ปริญญาโท** มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- คงศักดิ์ ธาตุทอง. (2547). **จริยธรรมสิ่งแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 27(4), 9-17.**
- คณะ คชะ. (2565). **การศึกษาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา อำเภอสอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง** ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา.
- จริยาภรณ์ มาสวัสดิ์, ปิยะรักษ์ ประดับเพชรรัตน์, และจุฑามาศ แก้วมณี. (2562). **การจัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมระดับมัธยมศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนใต้. วุฒิปริญญาโท** มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ชลิตา จุงพันธ์, และนฤพจน์ พุฒวัฒน์. (2563). **การศึกษาการออกแบบเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Eco-School) กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดปทุมธานี. วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้, 11(1), 128.**
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2551). **การบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : นานามีบุคส์พับลิเคชั่น.**
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : ฐานบัณฑิต.**
- เชิญ สามารถ. (2545). **สถิติการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ส.พันธ์เพ็ญ.**
- ฐากร สิทธิโชค. (2558). **แนวทางการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา. สงขลา : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.**
- _____. (2559). **การจัดกระบวนการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาในสถานศึกษา. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 11(3), 181-182.**

- ณัฐพงศ์ อิ่มใจ, นิวัตต์ น้อยมณี, และอัศวิน เสนีชัย. (2566). การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *Journal of Education and Innovation 2024*, 26(3), 246-260.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ : วีอินเตอร์พริ้นท์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ธนาเพลส.
- _____. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปสองและประเมินภายนอกรอบสาม. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2557). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. นนทบุรี : ตีรณสาร.
- นรา สมประสงค์. (2546). หน่วยที่ 9 การบริหารสภาพแวดล้อมสถานศึกษา. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการสถานศึกษา. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นฤมล อภินิเวศ. (2555). แนวทางสร้างสรรค์โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- นิชาภา เจริญรวย. (2566). การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรีระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นิรมล วิชิต. (2565). รูปแบบการปลูกจิตสำนึกเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนย่านคลองแสนแสบและคลองสาขา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บวร เทศารินทร์. (2557). บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาและผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สืบค้น มิถุนายน 12, 2568, จาก www.school.obec.go.th.
- ปวิมา พุนทรัพย์, และคนอื่นๆ. (2565). แนวทางการบริหารสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 27(1), 35-36.
- ประยูร วงศ์จันทร์. (2559). สิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาสารคาม : กากะเย็บ.
- ปรีฐา จันทร์กระจ่าง. (2562). การบริหารงานทั่วไปด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตกลุ่มกรุงธนใต้. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธนบุรี.

- ปาริฉัตร หอมศิลป์, และคนอื่นๆ. (2567). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. **วารสารวิชาการธรรมทศวรรษ, 24(4)**, 90 -101.
- พระมหาเดชา อมรเมธี. (2557). การบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล, สิริธร สิ้นจินดาวงศ์, และชัยวิชิต เขียวชนะ. (2565). สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2. **วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 18(2)**, 84-91.
- พิชิต ฤทธิจรูญ. (2549). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศึกษา**. กรุงเทพฯ : แฮสส์ ออฟ เคอร์ มีส์ท์.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, และสุธีรา สุริยวงศ์. (2555). **การจัดและการพัฒนาองค์การทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : นวสาส์น.
- ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์. (2548). **สิ่งแวดล้อมศึกษา: แนวการสอน สาระการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูธนภัส พุ่มไม้. (2560). **รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดตาก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2545). **การจัดการวิธีการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อสิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- รัตติกร โสมสมบัติ. (2563). **รูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ลัดดาวัลย์ กัณหสุวรรณ. (2561). **40 กิจกรรมกับสิ่งแวดล้อมศึกษา**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.
- ลิขิต จันทร์แก้ว. (2564). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาในป่าชุมชนโคกหินลาด (ป่าต้นน้ำห้วยคะคาง) โดยใช้พื้นที่เป็นฐานการเรียนรู้**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วินัย วีระพัฒนานนท์. (2555). **สิ่งแวดล้อมศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- _____, และบานชื่น สีพันม่วง. (2546). **สิ่งแวดล้อมศึกษา**. กรุงเทพฯ : โอเอส พรินติ้งเฮาส์.

- วีระพงษ์ พิมพ์สาร. (2561). การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Eco School) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตประเวศ.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วีระพงษ์ อุปแก้ว, สุเทพ ทองประดิษฐ์. (2558). การดำเนินการตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้
 สิ่งแวดล้อมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1. **วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 11**
(3), 181-182.
- ศศิภรณ์ สุวรรณรัตน์. (2564). การบริหารสถานศึกษาตามนโยบายสถานศึกษาพอเพียงในอำเภอ
แม่เมาะ จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1.
 ค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. (2550). **องค์การและการจัดการ** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- สนอง เครือมาก. (2540). **คู่มือบริหารโรงเรียนประถมศึกษา**. นครสวรรค์ : สยามศิลป์.
- สมคิด บางโม. (2545). **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์.
- สมยศ นาวิการ. (2550). **การบริหาร** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2567). **การจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน**. สืบค้น
 พศจิกายน 28, 2567, จาก <https://adeq.or.th/idea-environment-education/>.
 _____ (ม.ป.ป.). **หลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษา**. สืบค้น พศจิกายน 25, 2567, จาก
<https://adeq.or.th>.
- สยาม อรุณศรีมรกต. (2567). **โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Eco-school).**
 สืบค้น พศจิกายน 28, 2567, จาก <https://en.mahidol.ac.th/105-sdg/2564/2023-07-11-06-35-44/281-eco-school>.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : บุ๊ค พ้อยท์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4. (2563). **คู่มือการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อม
 ศึกษาในโรงเรียน**. เชียงใหม่ : กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. (2563). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้น
 พื้นฐาน พ.ศ. 2563-2565**. สุพรรณบุรี : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. (2564). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563-2565**. สุพรรณบุรี : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1.
- _____ . (2565). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**. สุพรรณบุรี : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1.
- _____ . (2566). **การดำเนินงานโรงเรียนอีโคสคูล ปี 2566-2569**. สุพรรณบุรี : กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมชนุมนุสกรรม การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาเพื่อรองรับการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2560). **เพื่อนครู: กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาพัฒนาโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุชิน เรืองบุญส่ง. (2551). **การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณ.
- สุทธิพงศ์ นิพัทธนันท์. (2556). **แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามกรอบของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุพรรณณี อัครเดชเรืองศรี. (2559). **กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล พุฒคำ. (2547). **การบริหารสถานศึกษา**. ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สุรศักดิ์ แก้วงาม. (2565). **การสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยใช้วิจัยเป็นฐานการเรียนรู้สำหรับนิสิตปริญญาตรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวรรีย์ ศิริโกคาภิรมย์. (2553). **วิทยาการวิจัย**. ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

- เสรี วรพงษ์. (2557). **สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- องค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล. (ม.ป.ป.). **Eco-Schools**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- อดิศักดิ์ สิงห์สีโว. (2554). **พื้นฐานสิ่งแวดล้อมศึกษา**. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อมร ทรงพุดิ. (2560). **กระบวนการพัฒนายุวชนสีเขียวในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนแบบมีส่วนร่วม อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อรรถพล อนันตวรสกุล. (2544). **สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อานนท์ ธิติคุณากร, และเพ็ญวรา ชูประวัติ. (2562). แนวคิดการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมค่านิยมสีเขียวให้กับผู้เรียนในประเทศออสเตรเลีย : บทวิเคราะห์เทียบเคียงการจัดการศึกษาของประเทศไทย. **วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา**, 2(2), 84-100.
- อารยา คณารักษ์. (2565). **แนวทางการจัดการศึกษาของครูเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อุดมศักดิ์ จักรน้ำอ่าง, และสัมพันธ์ รอดพิงครุฑ. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารแผนสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1. **วารสารจันทร์เกษมสาร**, 19(37), 75-84.
- Cronbach, L.J. (1971). **Essentials of psychological testing** (4th ed.). New York : Harper & Row.
- Lili, H.R., & Xiaokun. (2021). Supportive learning environments at elementary level in China. **Educational Research for Policy and Practice**, 20(2), 325.
- Michaela, P., Gabriele, W., & Gerold, W. (2018). Public participation and environmental education. **Aquatic Economy Series University of Amsterdam**, 8(1), 435-457.
- Rachel, P., Cornelia, G., Katrina, W., & Andrew, J.W. (2020). What is the evidence base for integrating health and environmental approaches in the school context to nurture healthier and more environmentally aware young people? A systematic scoping review of global evidence. **Health and Place**, 64(2), 2-12.

- Raphael, R.K. (2015). Integration of environmental education in science curricula in secondary schools in Benin, West Africa: Teachers' perceptions and challenges. **Electronic Journal of Science Education, 19(3)**, 1-24.
- Rocío, V.H., Alcántara, L., & Limón, D. (2017). The complexity of environmental education: teaching ideas and strategies from teachers. **Procedia Social and Behavioral Sciences, 237(21)**, 968-974.
- UNESCO. (1978). **Current efforts and achievements in environmental education. Intergovernmental Conference on Environmental Education.** Tbilisi : Paris.
- Yamane, T. (1978). **Statistic: An introductory analysis.** New York : Harper & Row.
- Yang Chu, Y., Charin, M., & Jarunee, M. (2019). การรู้และพฤติกรรมจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย. **Journal of Graduate MCU Khon Kaen Campus, 6(3)**, 137-151.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่องสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามธรรมชาติ
 ของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
 คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามธรรมชาติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
 ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามธรรมชาติของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
3. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ทุกตอนตามสภาพความเป็นจริงหรือตามความคิดเห็นของท่านลงในช่องว่างที่กำหนด ความเห็นของท่านมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อผลของการวิจัยครั้งนี้จะได้มีคุณค่าต่อการศึกษาต่อไป
4. ผู้วิจัยจะใช้คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามนี้เพื่อเป็นการวิจัยและจะสงวนไว้เป็นความลับโดยนำข้อมูลไปใช้เพื่อประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น
 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

กนกพร ธงชัย

นักศึกษาปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม**คำชี้แจง** โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1 ตำแหน่ง

 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู

2. ประสบการณ์ทำงาน

 น้อยกว่า 5 ปี 5-10 ปี มากกว่า 10 ปี

3. ขนาดของสถานศึกษา

 ขนาดเล็ก (นักเรียนตั้งแต่ 1-120 คน) ขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 121-600 คน) ขนาดใหญ่ (นักเรียนตั้งแต่ 601 คนขึ้นไป)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามพรรณนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตารางที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของท่านตามสภาพที่เป็นจริงโดยมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง มีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อที่	สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ระดับสภาพปัญหาการดำเนินงาน				
		1	2	3	4	5
0	การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา				✓	
00	การนิเทศติดตามประเมินผลในการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง					✓

จากตัวอย่างแสดงว่า

ข้อ 0 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษามีสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

ข้อ 00 การนิเทศติดตามประเมินผลในการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างต่อเนื่องมีสภาพปัญหาการดำเนินงานมากที่สุด

คำชี้แจง

โปรดอ่านข้อความทุกข้อโดยละเอียด แล้วพิจารณาว่าระดับความคิดเห็นของสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ของท่านตามสภาพที่เป็นจริงแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเลือกตอบ

ข้อที่	สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ระดับสภาพปัญหาการดำเนินงาน				
		1	2	3	4	5
ด้านที่ 1 นโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ						
1.	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในแผนปฏิบัติการ/โครงการของสถานศึกษา					
2.	ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน					
3.	ผู้บริหารสถานศึกษาประชุมชี้แจงนโยบายโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน แก่ครู และบุคลากร รับทราบว่าสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน					
4.	สถานศึกษามีการกำหนดโครงสร้างการบริหารโรงเรียนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน					
5.	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบงานการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน					
6.	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดการประชุมครู บุคลากรทางการศึกษาเพื่อกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน					
7.	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน					
8.	สถานศึกษากำหนดกิจกรรม/โครงการ/โครงการงาน ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน					
9.	สถานศึกษากำหนดกิจกรรม/โครงการ/โครงการงาน ที่สนับสนุนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน					

ข้อที่	สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ระดับสภาพปัญหาการดำเนินงาน				
		1	2	3	4	5
10.	สถานศึกษาจัดสรรงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม/ โครงการ/โครงการ มีความเพียงพอและเหมาะสม					
11.	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ ดำเนินโครงการ/กิจกรรม/โครงการ					
13	สถานศึกษาสรุปผลงาน/รายงานผลการดำเนินงาน โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน					
14.	สถานศึกษานำผลจากการรายงานผลการดำเนินงาน โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา ไปใช้ในการพัฒนางาน โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่าง เป็นระบบ					
ด้านที่ 2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา						
15.	สถานศึกษาจัดอบรม/ศึกษาดูงาน/เพื่อพัฒนาครูและ บุคลากรในด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ศึกษา					
16.	สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรที่บูรณาการแนวคิด สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้าใน หลักสูตรการเรียนการสอน					
17.	สถานศึกษาประเมินผลการใช้หลักสูตรบูรณาการ สิ่งแวดล้อมศึกษา					
18.	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครู บุคลากรทาง การศึกษา จัดทำแผน การจัดการเรียนรู้บูรณาการ สิ่งแวดล้อมศึกษาตามความสนใจของนักเรียน					
19.	สถานศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่หลากหลาย					
20.	สถานศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่เน้นการลงมือปฏิบัติ					
21.	สถานศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้แบบโครงการเกี่ยวกับ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน/ชุมชน					

ข้อที่	สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ระดับสภาพปัญหาการดำเนินงาน				
		1	2	3	4	5
22.	สถานศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมจากภูมิ ปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน					
23.	สถานศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรม/โครงการ/ โครงการ ที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น เรื่องขยะ ด้านน้ำ ด้าน พลังงาน การใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม					
24.	สถานศึกษาจัดกิจกรรม/โครงการ/โครงการ ที่สนับสนุนการจัดการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองและชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม					
ด้านที่ 3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
25.	สถานศึกษาส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนด้านขยะ ด้านน้ำ ด้านพลังงาน ด้านการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม					
26.	สถานศึกษาส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยใช้หลัก “3R” ได้แก่ การลดปริมาณขยะ Reduce การนำมาใช้ ซ้ำ Reuse และหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ Recycle					
27.	สถานศึกษาจัดระบบการใช้ทรัพยากรน้ำภายในโรงเรียน อย่างเป็นระบบ					
28.	สถานศึกษาส่งเสริมการจัดการด้านพลังงาน เช่น ปิด ไฟฟ้าเมื่อไม่ใช้ การใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าที่มีมาตรฐาน					
29.	สถานศึกษาส่งเสริมให้ครู บุคลากรมีส่วนร่วมใน กิจกรรมการจัดการขยะในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง					
30.	สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม การจัดการขยะในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง					
31.	สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม การประหยัดน้ำ ประหยัดพลังงานไฟฟ้า					

ข้อที่	สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ระดับสภาพปัญหาการดำเนินงาน				
		1	2	3	4	5
32.	สถานศึกษาประชาสัมพันธ์กิจกรรมในการจัดการ ทรัพยากรของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับรู้อย่างสม่ำเสมอ					
33.	สถานศึกษาจัดเก็บข้อมูล/สถิติ ข้อมูลการใช้น้ำและ ไฟฟ้าของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ					
34.	สถานศึกษาส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน โรงเรียน เช่นมีที่คัดแยกขยะ มีป้ายการลดการใช้ พลาสติก ป้ายประหยัดน้ำและพลังงานไฟฟ้า					
4. ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา						
35.	ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันระหว่าง สถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดแหล่งเรียนรู้ด้าน สิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา					
36.	การส่งเสริมให้จัดตั้งชมรม/ชมรม/สภาพนักเรียนที่ ดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน					
37.	การขยายเครือข่ายชมรม ชมรมกิจกรรมสิ่งแวดล้อม ภายในสถานศึกษาให้กับนักเรียน ครู และบุคลากร ทางการศึกษา					
38.	สถานศึกษาสร้างเครือข่ายเพื่อให้ชุมชน/หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง/ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วม ในการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน					
39.	ผู้บริหารสถานศึกษาและเครือข่ายมีส่วนร่วม ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ที่สวยงาม สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย					
40.	สถานศึกษาและเครือข่ายมีส่วนร่วมในการปรับปรุง แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการ เรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา					

ข้อที่	สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ระดับสภาพปัญหาการดำเนินงาน				
		1	2	3	4	5
41.	สถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ร่วมกับเครือข่าย เช่น การเรียนรู้เรื่องการคัดแยกขยะ การปลูกผักปลอดสารพิษ					
42.	ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น เรียนรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การคัดแยกขยะ					
43.	สถานศึกษาจัดกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายในการรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษาและชุมชน					
44.	สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนงบประมาณ/ความร่วมมือต่างๆ จากชุมชน/หน่วยงานต่างๆ /ผู้ปกครอง ในการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน					
45.	สถานศึกษาประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมและเผยแพร่ผลงานสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของสถานศึกษาให้แก่ผู้ปกครองและชุมชนทราบ					

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. อาจารย์ ดร.บุญยานุช เฉวียงหงส์ รองอธิการบดีฝ่ายบริหารและจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. อาจารย์ ดร.เนติ เฉลยวาเรศ ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. ดร.ชบา พันธุ์ศักดิ์ ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผล
การจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
5. ดร.วราภรณ์ แป้นแจ้ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ
เครื่องมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๓๒๓/๒๕๖๕

วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน อาจารย์ ดร.บุญยานุช เฉวีียงหงส์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. คำโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ
 ๒. แบบสอบถามการศึกษาค้นคว้าอิสระ
 ๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวกนกพร ธงชัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับการอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามทรงคนะของผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๑ โดยมี อาจารย์ ดร.บุญยานุช เฉวีียงหงส์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือของวิทยานิพนธ์ ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.รัศยกร เลาสวัสดิกุล)

คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๓๒๔/๒๕๖๕

วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. คำโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ
 ๒. แบบสอบถามการศึกษาค้นคว้าอิสระ
 ๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวกนกพร ธงชัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับการอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามทรงศนะของผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๑ โดยมี อาจารย์ ดร.บุญยานุช เฉวียงหงส์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือของวิทยานิพนธ์ ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.ภัสยกร เลาสวัสดิกุล)

คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๓๒๕/๒๕๖๕

วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน อาจารย์ ดร.เนติ เฉลยวาเรศ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. คำโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ
 ๒. แบบสอบถามการศึกษาค้นคว้าอิสระ
 ๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวกนกพร ธงชัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับการอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามพระศนะของผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๑ โดยมี อาจารย์ ดร.บุญยานุช เฉลียงหงส์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือของวิทยานิพนธ์ ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.ภัสยกร เลาสวัสดิ์กุล)

คณบดีคณะครุศาสตร์

ที่ อว. ๐๖๒๘.๐๒/๕๔๘

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๒๒ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน ดร.ชบา พันธุ์ศักดิ์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. คำโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ
 ๒. แบบสอบถามการศึกษาค้นคว้าอิสระ
 ๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวกนกพร ธงชัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับการอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามทรงสนะของผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๑ โดยมี อาจารย์ ดร.บุญยานุช เฉลียวหงส์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระ ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

ในการนี้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนางสาวกนกพร ธงชัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดังกล่าว หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและคงได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อและประสานขอความอนุเคราะห์ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิกุล)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทร. ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒ , โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๒

E-mail: saraban_edu@lawasri.tru.ac.th

ที่ อว. ๐๖๒๘.๐๒/๕๔๙

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๒๒ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน ดร.วราภรณ์ แป้นแจ้

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. คำโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ
 ๒. แบบสอบถามการศึกษาค้นคว้าอิสระ
 ๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวกนกพร ธงชัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับการอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามทรงพระชนม์ของผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๑ โดยมี อาจารย์ ดร.บุญยานุช เฉียวหงส์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระ ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

ในการนี้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนางสาวกนกพร ธงชัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดังกล่าว หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและคงได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อและประสานขอความอนุเคราะห์ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.รัศยกร เลาสวัสดิกุล)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒ ,โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๒

E-mail: saraban_edu@ lawasri.tru.ac.th

ภาคผนวก ง
ตารางแสดงผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
ของแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ตาราง 12 สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามทรรศนะ
ของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

แบบสอบถาม	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
ข้อที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

แบบสอบถาม	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
28	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
29	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
30	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
31	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
32	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
33	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
34	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
35	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
36	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
37	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
38	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
39	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
40	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
41	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
42	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
43	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
44	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
45	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

ภาคผนวก จ
หนังสือขออนุญาตทดลองใช้ (try out) เครื่องมือ
ในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ อว. ๐๖๒๘.๐๒/๕๒๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้ (Try out) เครื่องมือในการค้นคว้าอิสระ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๑

ด้วยนางสาวกนกพร ธงชัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับการอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามทรรศนะของผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๑ โดยมี อาจารย์ ดร.บุญยานุช เฉวียงหงส์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้น

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านให้นางสาวกนกพร ธงชัย ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือในการค้นคว้าอิสระกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้แก่ผู้บริหารและครู ในสถานศึกษาในสังกัดของท่าน หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและคงได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อและประสานขอความอนุเคราะห์ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร. กัสยกร เลาสวัสดิกุล)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร. ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

E-mail : saraban_edu@lawasri.tru.ac.th

ภาคผนวก ฉ

หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ อว. ๐๖๒๘.๐๒/ ๕๖๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในการค้นคว้าอิสระ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๑

ด้วยนางสาวกนกพร ธงชัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับการอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามทรงพระชนม์ของผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๑ โดยมี อาจารย์ ดร.บุญยานุช เฉลียวหงส์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูล ซึ่งสถานศึกษาในสังกัดของท่านได้ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านให้นางสาวกนกพร ธงชัย ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในการค้นคว้าอิสระกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาในสังกัดของท่าน หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและคงได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อและประสานขอความอนุเคราะห์ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร. กัสยกร เลาสวัสดิกุล)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

E-mail : saraban_edu@lawasri.tru.ac.th

ประวัติผู้ทำการค้นคว้าอิสระ

ชื่อ - สกุล นางสาวกนกพร ธงชัย
วัน เดือน ปีเกิด วันที่ 19 เดือน มกราคม พ.ศ. 2519
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 108 หมู่ 3 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
รหัสไปรษณีย์ 72000 โทรศัพท์มือถือ 0-8991-96783
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน โรงเรียนสุพรรณภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี
เขต 1
ประวัติการศึกษา
พ.ศ. 2543 วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.)
สาขาวิชาสุขศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2548 ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (ศษ.บ.)
สาขาวิชาประถมศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2554 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.)
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี
พ.ศ. 2568 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.)
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี